

ویژه نامه آوای نهاد

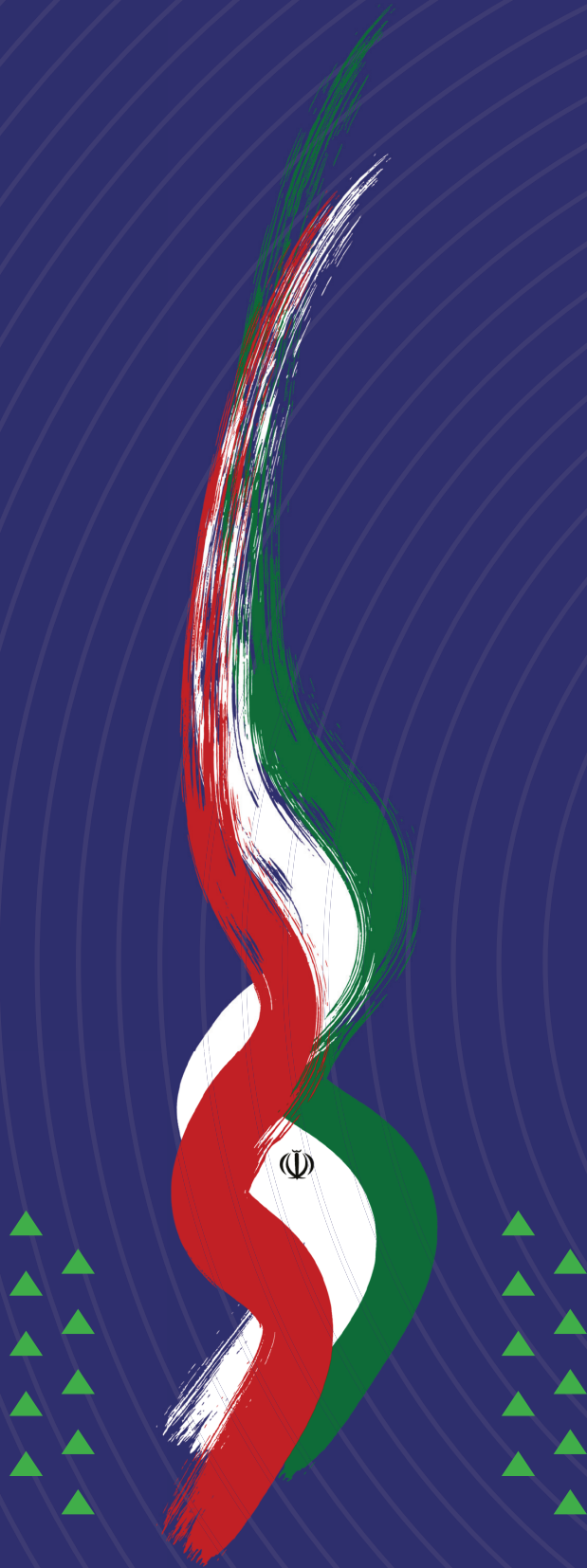
میراث علمی

انقلاب اسلامی ایران

دی ماه ۱۴۰۳

میراث علی انقلاب اسلامی ایران

شناختنامه

ویژه نامه آوای نهاد

میراث علمی انقلاب اسلامی ایران

صاحب امتیاز: مرکز ارتباطات و اطلاع رسانی

نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاهها

مدیر مسئول: حامد تیموری

سردبیر ویژه نامه: محسن محمدی

گرافیکست و صفحه آرایی: رامین رنج دست

نشانی: میدان ولیعصر خیابان زرتشت غربی پلاک ۱۰۶

تلفن: ۰۲۱۸۴۲۲۲۱۸۰

دی ماه ۱۴۰۳

فهرست

بخش اول _____ ۱۰

مقایسه پیشرفت های علمی دوره پهلوی و جمهوری اسلامی ایران

بخش دوم _____ ۱۶

جایگاه علمی ایران در سطح جهانی

بخش سوم _____ ۲۸

جایگاه ایران در علوم راهبردی

بخش چهارم _____ ۳۶

جایگاه علمی ایران در پایگاه SCOPUS و Web of Science

بخش پنجم _____ ۴۴

جایگاه علمی ایران در میان کشورهای اسلامی و منطقه غرب آسیا

مقدمه

نگاهی به پیشرفت‌های علمی پس از انقلاب اسلامی

آموزش و پژوهش و علم و فناوری عامل اصلی توسعه و پیشران تحول يك جامعه به شمار می‌رود. علی‌رغم تأکیدات دین مبین اسلام بر علم‌آموزی، متأسفانه در دوران قاجاریه و پهلوی مورد بی‌مهری قرار گرفت و در جامعه‌ای که ۳۵ میلیون نفر جمعیت داشت، حدود ۴۷ درصد (و در مناطق روستایی حدود ۲۵ درصد) باسواد بودند. با پیروزی انقلاب اسلامی ایران به دستور امام خمینی (ره) «نهضت سوادآموزی» جهاد بزرگی در علم‌آموزی پدید آورد و حدود ۲۵ میلیون نفر به‌ویژه در مناطق محروم و روستایی باسواد شدند.

در دهه چهارم انقلاب با گسترش آموزش و پرورش، نرخ باسوادی به بیش از ۹۰ درصد و در زنان به بیش از ۸۵ درصد رسیده است. در زمینه تحصیلات دانشگاهی تنها ۲۲۳ واحد دانشگاهی در سراسر کشور وجود داشت و حتی برخی استان‌ها و شهرها حتی فاقد يك واحد دانشگاهی بودند، اما امروز واحدهای متعدد دانشگاهی دولتی، آزاد اسلامی و مؤسسات آموزش عالی غیرانتفاعی به بیش از ۲۵۰۰ واحد می‌رسد. همچنین در دهه نود بیش از ۴ میلیون دانشجو در دانشگاه‌های دولتی و غیردولتی مشغول تحصیل بودند (که البته در سال‌های اخیر به دلیل تغییرات جمعیتی، اندکی رو به کاهش گذاشته است) که بیش از ۶۰ درصد آن را دانشجویان دختر تشکیل می‌دهند. در این گزارش در پنج بخش، به بررسی وضعیت علمی کشور و پیشرفت‌های حاصل شده پس از انقلاب اسلامی می‌پردازیم.

بخش اول

مقایسه پیشرفت های علمی دوره پهلوی و جمهوری اسلامی ایران

مقایسه پیشرفت های علمی دوره پهلوی و جمهوری اسلامی ایران

در بخش اول به بررسی مقایسه پیشرفت های علمی در شاخص هایی مثل «سهم ایران در تولیدات علمی»، «نرخ باسوادی»، «مستندات علمی»، تعداد دانشجویان، میزان رشد اعضای هیئت علمی و ... می پردازیم. مولفه ها و شاخص هایی که تصویر کلی از وضعیت کشور در حوزه علمی و همچنین میزان رشد و تحول شکل گرفته پس از انقلاب اسلامی را بدست می دهد.

در جدول شماره ۱ این بخش، تصویری کلی در حوزه های مختلف از وضعیت علمی کشور در دوره پهلوی و جمهوری اسلامی ایران ارائه می شود.

جدول ۱) نمای کلی از مقایسه پیشرفت های علمی در دوره پهلوی و جمهوری اسلامی ایران

شاخص	دوره پهلوی	دوره جمهوری اسلامی ایران
نرخ باسوادی	۴۷/۵ درصد (سال ۱۳۵۵)	۹۰/۵ درصد (سال ۱۴۰۰)
نرخ باسوادی زنان	۳۵ درصد (سال ۱۳۵۵)	۸۵ درصد (سال ۱۴۰۰)
تعداد دانشجویان	۱۷۰/۰۰۰ (سال ۱۳۵۷)	۳/۳۴۲/۲۲۰ (سال ۱۴۰۱)
تعداد اعضای هیئت علمی	۱۷۰/۰۰۰ (سال ۱۳۵۷)	۳/۳۴۲/۲۲۰ (سال ۱۴۰۱)
تعداد اعضای هیئت علمی	۸۰۰ (سال ۱۳۵۷)	۸۶۸۸۹ (سال ۱۴۰۰)
تعداد دانشگاه ها و مراکز علمی	۲۲۳	۲۵۴۰
تعداد مستندات علمی	۵۱۷ (سال ۱۳۵۷)	۷۸۱۴۳ (سال ۱۴۰۱)
رتبه تولید علم	۵۲ (سال ۱۳۵۷)	۱۷ (سال ۱۴۰۳)
نرخ رشد علمی	-	۱۱ برابر میانگین جهانی
ثبت اختراع	۱۶۹ عدد (سال ۱۳۵۹)	۱۱۳۹۶ عدد (سال ۱۳۹۹)
ارتقای سواد زنان	-	رتبه ۱ جهانی
سهم زنان از اختراعات	-	۲۴ درصد (میانگین جهانی ۱۷ درصد)

آمارها و ارقام بالا در درجه اول حاکی از شکل گیری یک نهضت بزرگ علمی و فناوری پس از انقلاب اسلامی دارد که حاصل آزاد سازی و فعال شدن ظرفیت های عظیم انسانی و معنوی کشور پس از انقلاب اسلامی و در اولویت قرار گرفتن این حوزه برای نظام حکمرانی در وضعیت جدید است. نکته دوم، شکل گیری یک جهش در زمینه سوادآموزی زنان و حضور آنان در دانشگاه ها است. واقعیتی غیرقابل انکار است که از دیگر ویژگی های آموزش عالی قبل از انقلاب، مردانه بودن جمعیت دانشگاهی اعم از دانشجو و استاد بود. در سال ۱۳۵۷ جمعیت دانشجویی حدود ۱۷۰ هزار نفر بود که کمتر از ۱۰ درصد این جمعیت متعلق به بانوان بود که بسیار ناچیز و حداقلی بوده است. در حالی که اکنون درصد دانشجویان دختر دانشگاه ها حدود ۶۲ درصد است و حدود ۳۰ درصد از اعضای هیئت علمی دانشگاه نیز متعلق به بانوان می باشد. یکی دیگر از مهم ترین ویژگی های آموزش عالی قبل از انقلاب، بی عدالتی جدی در دسترسی به آموزش عالی بود به گونه ای که آموزش عالی قبل از انقلاب در دسترس طیف محدودی از جامعه قرار داشت.

جدول ۲) نسبت افزایش تولیدات علمی در حوزه‌های موضوعی مختلف از اول انقلاب اسلامی تا سال ۱۴۰۱

نسبت افزایش (۱۹۸۰-۲۰۲۲)	حوزه‌های موضوعی
۲۷۹	علوم بهداشتی و پزشکی
۲۲۶	علوم اجتماعی
۲۱۵	مهندسی و فناوری
۲۰۷	علوم طبیعی
۱۲۵	هنر و علوم انسانی
۸۴	علوم کشاورزی و دامپزشکی

(منبع: isc)

در فاصله سال‌های ۱۹۷۹ تا ۲۰۱۸ (۱۳۵۷ تا ۱۳۹۷ شمسی)، جمهوری اسلامی ایران موفق شده تا رتبه اول ارتقای سواد و همچنین ارتقای سواد زنان را در میان کشورهای جهان به خود اختصاص داده و بنابر آمارهای معتبر بین‌المللی، یک جهش بزرگ در این زمینه شکل گرفته است. نمودارهای ۱ و ۲ در زیر، روند رشد ایران در این زمینه از سال ۱۳۵۴ تا ۱۳۹۷ را نشان می‌دهد.

تصویر (۱) ایران رتبه اول ارتقای سواد در جهان (۱۹۷۶-۲۰۱۸)

Country	Literacy rate, adult total (% of people ages 15 and above)			
	1976	2018	Absolute Change	
Iran	36.52%	85.54%	+49.03 pp	
Nepal	20.57%	67.91%	+47.33 pp	
Burundi	22.51%	68.38%	+45.87 pp	
Bangladesh	29.23%	73.91%	+44.68 pp	
Morocco	30.26%	73.75%	+43.49 pp	
South Asia	36.26%	72.24%	+35.98 pp	
Cameroon	41.22%	77.07%	+35.85 pp	
Sao Tome and Principe	57.32%	92.82%	+35.49 pp	
Rwanda	38.24%	73.22%	+34.97 pp	
Vanuatu	52.87%	87.51%	+34.63 pp	
Middle East and North Africa	44.48%	78.98%	+34.50 pp	
Mozambique	27.00%	60.66%	+33.66 pp	
India	40.76%	74.37%	+33.61 pp	
Eswatini	55.33%	88.42%	+33.09 pp	
Egypt	38.20%	71.17%	+32.97 pp	

(منبع: کارنامه: ۷۳)

مقایسه پیشرفت های علمی دوره پهلوی و جمهوری اسلامی ایران

تصویر ۲) ایران رتبه اول ارتقای سواد زنان در جهان (۱۹۷۶-۲۰۱۸)

Country	🇮🇷	Literacy rate, adult female (% of females ages 15 and above) % of females ages 15 and above		
		1976	2018	Absolute Change
Iran		24.42%	2016 🇮🇷 80.79%	+56.36 pp
Bangladesh		1981 🇬🇧 17.97%	71.18%	+53.21 pp
Nepal		1981 🇬🇧 9.15%	59.72%	+50.57 pp
Burundi		1979 🇬🇧 11.98%	2017 🇬🇧 61.22%	+49.24 pp
Sao Tome and Principe		1981 🇬🇧 42.36%	89.52%	+47.15 pp
Morocco		1982 🇬🇧 17.51%	64.59%	+47.08 pp
Jordan		1979 🇬🇧 52.11%	97.83%	+45.72 pp
China		1982 🇬🇧 51.14%	95.16%	+44.02 pp
Turkey		1980 🇬🇧 49.81%	2017 🇬🇧 93.50%	+43.69 pp
Egypt		22.44%	2017 🇬🇧 65.51%	+43.07 pp
Rwanda		1978 🇬🇧 26.57%	69.39%	+42.82 pp
Cameroon		29.12%	71.59%	+42.47 pp
South Asia		21.44%	63.72%	+42.28 pp
Middle East and North Africa		30.27%	72.36%	+42.09 pp

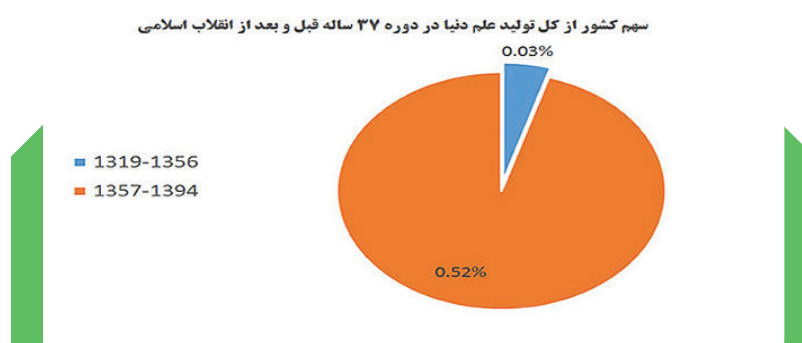
(منبع: کارنامه: ۷۵)

در حالی که رژیم پهلوی با تبلیغات گسترده در دهه چهل و پنجاه شمسی مبارزه با بی سوادی را آغاز کرده بود، کارنامه ای ناامید کننده در این عرصه برجای گذاشت. به طوری که عقب ماندگی رژیم پهلوی در حوزه سواد مورد اذعان سفیر وقت انگلیس نیز قرار گرفت. آنتونی پارسونز با ابراز تاسف اعلام می کند: «سیستم آموزش عمومی در حال تکوین، از تقاضای روزافزون جامعه بسیار عقب مانده بود.» این عقب ماندگی به ویژه در میان روستائیان و نیز زنان بیشتر خود را نشان می داد و طرح های رژیم پهلوی در این حوزه دستاورد موثری در پی نداشت.

تولیدات علمی دوره پهلوی و جمهوری اسلامی ایران

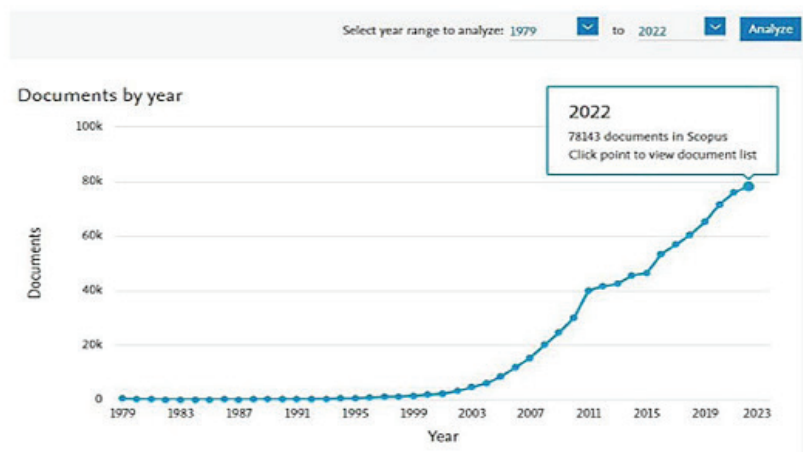
بر اساس پایگاه بین المللی اطلاعات علمی اسکاپوس تعداد مستندات علمی ایران در سال ۱۹۷۹ (۱۳۵۷ شمسی) تنها ۵۱۷ سند بوده است، این در حالی است که بر اساس اطلاعات این پایگاه علمی، تعداد مستندات علمی ایران در سال ۲۰۲۲ (۱۴۰۱ شمسی)، ۸۷۱۴۳ سند می باشد. به عبارتی دیگر میزان رشد تولید مستندات علمی پس از انقلاب اسلامی، حدود ۱۷۰ برابر دوره پهلوی بوده است.

نمودار ۱) سهم از تولید علم جهانی در دوره پهلوی و جمهوری اسلامی ایران

(منبع: isc)

نمودار (۲) رشد مستندات علمی ایران از ۱۳۵۷ تا ۱۴۰۱

در جدول زیر تعداد مستندات علمی ایران در سال های ۱۹۷۸ و ۲۰۲۲ (۱۳۵۷ و ۱۴۰۱) شمسی بارتبه های برتر علمی منطقه براساس پایگاه بین المللی اطلاعات علمی اسکاپوس مقایسه شده است. میزان رشد کشورهای مطرح غرب آسیا در بازه زمانی طرح شده، کمتر از ایران بوده است.

جدول (۲) تعداد مستندات علمی ایران در سال ۱۳۵۷ و ۱۴۰۱

تعداد مستندات علمی	ایران	ترکیه	مصر	عربستان	رژیم صهیونیستی
۱۹۷۸ (۱۳۵۷ شمسی)	۵۱۷	۵۰۷	۹۱۵	۱۶۳	۴۴۱۹
۲۰۲۲ (۱۴۰۱ شمسی)	۸۷۱۴۳	۷۱۵۷۶	۴۳۷۰۹	۵۸۰۹۵	۲۷۰۱۴
نرخ رشد	برابر ۱۶۹	برابر ۱۴۱	برابر ۴۸	برابر ۳۵۶	برابر ۶

از سوی دیگر، سهم ایران در تولید علم جهانی از یک الی سه صدم درصد در سال ۱۳۵۷، به ۲۷٪ صدم درصد در سال ۱۳۸۱ (۲۰۰۳) و ۱/۹۳ درصد در سال ۱۴۰۱ (۲۰۱۸) رسیده است. افزایش حدود ۱۸۰ برابری سهم ایران در تولید علم دنیا پس از انقلاب اسلامی و رشد ۵۵ برابری آمار تولید مقاله توسط محققان ایرانی طی سالیان بعد از پیروزی انقلاب، نشان دهنده رشد چشم‌گیر و قابل توجه در این زمینه است.

مقایسه پیشرفت های علمی دوره پهلوی و جمهوری اسلامی ایران

تصویر ۳) نمایی از وضعیت دانشجویان، اساتید و مؤسسات علمی

توزیع ثبت نام شدگان موسسات آموزش عالی به تفکیک دوره تحصیلی

بخش	کارستانی	کارشناسی	کارشناسی ارشد	دکتری حرفه‌ای	دکتری تخصصی	جمع	درصد
دولتی	۱۰۴۳۸	۲۹۳۱۷	۸۷۴۶۷	۱۱۵۸۶	۸۱۰۰۷	۱۸۲۰۰۵	۵۹/۳
غیر دولتی	۵۷۵۳	۲۲۹۲۱	۶۴۰۹۹	۲۹۹۳	۸۹۴۹	۳۵۹۱۵	۴۰/۸
جمع	۱۵۸۵۹۱	۵۲۶۵۳۸	۱۵۱۷۴۶۶	۱۵۵۸۹	۹۰۴۵۶	۲۷۰۰۵۶	۱۰۰

توزیع دانشجویان موسسات آموزش عالی به تفکیک دوره تحصیلی

بخش	کارستانی	کارشناسی	کارشناسی ارشد	دکتری حرفه‌ای	دکتری تخصصی	جمع	درصد
دولتی	۲۵۳۳۸	۱۱۵۵۴۷	۲۶۵۳۳۶	۸۱۸۵	۸۹۲۸	۱۸۲۰۱۶۴	۵۸/۳
غیر دولتی	۱۷۳۳۷	۸۲۵۸۳	۳۳۵۱۴۵	۱۹۳۸۴	۷۴۰۰۶	۱۳۲۶۶۱۵	۴۱/۸
جمع	۴۲۵۹۵	۱۹۸۱۵۰۰	۵۰۰۴۷۱	۱۰۲۲۷۹	۱۶۳۲۳۴	۳۱۷۳۷۷۹	۱۰۰

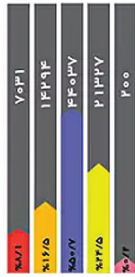
توزیع دانش‌آموختگان موسسات آموزش عالی به تفکیک دوره تحصیلی (سال تحصیلی ۹۹-۱۳۹۸)

بخش	کارستانی	کارشناسی	کارشناسی ارشد	دکتری حرفه‌ای	دکتری تخصصی	جمع	درصد
دولتی	۷۶۳۳۳	۱۹۳۱۲۷	۴۲۲۳۳	۷۵۸۶	۸۵۰۰۴	۳۱۷۶۹۲	۵۶/۷
غیر دولتی	۳۹۶۸۴	۱۴۶۷۵۷	۸۱۳۰۰	۶۰۴	۳۵۰۰۹	۲۹۹۸۵۴	۴۳/۳
جمع	۱۱۵۹۱۶	۳۳۷۸۸۹	۱۳۳۵۳۳	۸۱۹۰	۱۲۰۰۱۳	۵۱۷۵۲۶۶	۱۰۰

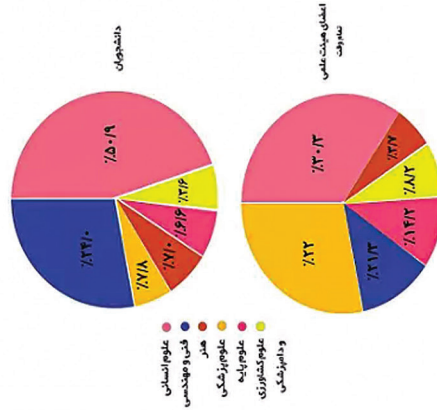
توزیع اعضای هیئت علمی تمام وقت موسسات آموزش عالی به تفکیک مرتبه علمی

بخش	کارستانی	کارشناسی	کارشناسی ارشد	دکتری حرفه‌ای	دکتری تخصصی	جمع	درصد
دولتی	۵۸۶۲	۱۳۱۵۸	۲۷۷۲۶	۶۰۰۴	۸	۵۱۸۰۸	۵۹/۶
غیر دولتی	۱۱۶۹	۲۱۲۶۱	۱۶۲۶۱	۱۵۳۲۲	۱۹۲	۳۵۰۸۱	۴۰/۴
جمع	۷۰۳۱	۱۴۲۹۱۹	۴۴۰۰۷	۲۱۳۲۷	۲۰۰	۸۶۸۸۹	۱۰۰

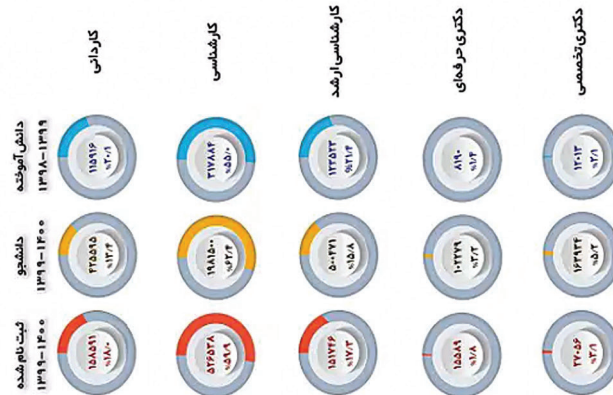
توزیع تعداد و درصد اعضای هیئت علمی تمام وقت به تفکیک مرتبه علمی *

توزیع درصد دانشجویان و اعضای هیئت علمی تمام وقت به تفکیک گروه تحصیلی

توزیع تعداد و درصد ثبت نام شدگان دانشجویان و دانش‌آموختگان به تفکیک دوره تحصیلی

بخش دوم

جایگاه علمی ایران در سطح جهانی

در بخش دوم، به بررسی جایگاه علمی ایران در جهان و وضعیت کنونی آن در مقایسه با دیگر کشورها پرداخته می شود. آمارهای زیر، وضعیت علمی پس از انقلاب اسلامی در مقیاس جهانی و نیز تفاوت و جهش حاصل شده پس از این مقطع را به خوبی روشن می سازد. براساس پایگاه استنادی ISI ایران در فاصله سال های ۱۳۱۹ تا ۱۳۵۶ تنها ۲۰۲۶ مدرک در مجلات و کنفرانس های علمی بین المللی منتشر کرده بود. ایران در آن زمان ۰/۰۳٪ (سه صدم درصد) از کل علم دنیا را تولید می کرد. اما از ابتدای سال ۱۳۵۷ تا سال ۱۳۹۴، ۲۴۵،۷۹۲ (بیش از دویست و چهل و پنج هزار) مدرک در معتبرترین مجلات و کنفرانس های بین المللی منتشر کرده است. بنابراین تعداد استنادها به مدارک کشور در این مقطع در مقایسه با ۳۷ سال قبل از انقلاب، ۸۰۲ برابر شده است. همچنین بررسی تولید علم توسط پژوهشگران جمهوری اسلامی ایران در طول ۲۰ سال اخیر نیز نشان می دهد که میزان تولید علم همچنان در حال افزایش است. به گونه ای که در سال ۲۰۰۳، سهم تولید علم کشور در دنیا در حدود ۰/۲۷ درصد بوده است و در سال ۲۰۲۲، به حدود ۲ درصد رسیده است. در این بازه بیست ساله شاهد رشدی قریب به ۱۶ برابری در تولیدات علمی کشور و ارتقای ۲۳ پله ای جایگاه ایران در تولید علم هستیم. (منبع: isc)

جدول ۱) جایگاه علمی ایران در سطح جهان (پایگاه wos- شهریور ۱۴۰۳)

رتبه 2024	رتبه 2023	رتبه 2022	رتبه 2021	رتبه 2020	تعداد 2024	تعداد 2023	تعداد 2022	
17	17	17	17	16	50393	69660	76871	تولید علم در جهان
3	2	2	2	1	50393	69660	76871	تولید علم در کشورهای اسلامی
17	17	17	16	16	17956	177108	461048	استنادات
19	26	25	-	-	35	60	25	مقالات داغ
19	21	18	20	19	270	618	714	مقالات پراستناد
19	21	18	20	19	275	627	716	مقالات برتر
23	23	23	24	27	4039	3788	3216	مقالات برتر (تجمعی)
44	47	41	39	38	474	1301	1776	مقالات کنفرانس
-	-	-	-	-	-	-	-	درصد مقالات کنفرانس
23	24	22	21	22	13212	21892	24291	مشارکت بین المللی (دیپلماسی علمی)

(منبع: isc)

جدول ۲) جایگاه ایران در اسکوپوس (اردیبهشت ۱۴۰۳)

تعداد 2022	تعداد 2023	تعداد 2024	رتبه 2020	رتبه 2021	رتبه 2022	رتبه 2023	رتبه 2024	
76654	68982	22471	16	17	17	17	16	تولید علم در جهان
76654	68982	22471	1	2	2	2	2	تولید علم در کشورهای اسلامی
337801	83190	684	16	16	17	17	24	استنادات
52	75	7	-	-	24	23	31	مقالات داغ
756	658	7	19	20	18	19	23	مقالات پراستناد
762	675	11	19	20	18	18	32	مقالات برتر
3326	3948	3951	25	24	23	23	23	مقالات برتر (تجمعی)
1745	1145	61	38	39	40	48	44	مقالات کنفرانسی
-	-	-	-	-	-	-	-	درصد مقالات کنفرانسی
24213	21635	3604	22	21	22	24	22	مشارکت بین المللی (دیپلماسی علمی)

منبع (isc)

طبق داده های این پایگاه، ایران در سال ۲۰۲۴، رتبه ۱۶ جهانی را در تولید علم و استنادات علمی کسب کرده است. ایران در همین سال رتبه ۲ و در سال ۲۰۲۰، رتبه ۱ در میان کشورهای اسلامی در تولید علم را به خود اختصاص داده است. طبق داده های پایگاه WOS ایران در سال ۲۰۲۴ در مقالات داغ، برتر و پراستناد رتبه ۱۹ و در دیپلماسی علمی به جایگاه ۲۳ جهانی دست یافته است.

جدول ۳) رتبه تولید علم جمهوری اسلامی ایران در بین کشورهای جهان از ۱۳۵۹ تا ۱۴۰۱

حوزه های موضوعی	۱۳۵۹ (۱۹۸۰)	۱۳۸۲ (۲۰۰۳)	۱۴۰۱ (۲۰۲۲)
علوم طبیعی	۵۱	۴۰	۱۷
مهندسی و فناوری	۴۶	۳۶	۱۳
علوم بهداشتی و پزشکی	۵۰	۴۵	۱۹
علوم کشاورزی و دامپزشکی	۴۵	۴۱	۱۶
علوم اجتماعی	۶۴	۴۷	۳۲
هنر و علوم انسانی	۶۲	۵۹	۳۹

(منبع:isc)

رتبه تولید علم ایران در سطح جهانی در حوزه های مختلف از علوم مهندسی تا پزشکی نیز از ابتدای انقلاب تا کنون، صعود چشمگیری را تجربه کرده است. کسب رتبه ۱۳ جهانی در علوم مهندسی و رتبه ۱۷ جهانی در علوم طبیعی در سال ۲۰۲۲ از موارد برجسته و درخشان است. در علوم پزشکی تولیدات علمی از ۷۱ مورد در سال ۱۳۵۹ به ۱۹۷۹۶ عدد در سال ۱۴۰۱ تغییر کرده که یک تحول بزرگ را در این زمینه نشان می دهد

جدول ۴) میزان تولیدات علم جمهوری اسلامی ایران در بین کشورهای جهان

بر اساس حوزه های موضوعی از ۱۳۵۹ تا ۱۴۰۱

حوزه های موضوعی	۱۳۵۹ (۱۹۸۰)	۱۳۸۲ (۲۰۰۳)	۱۴۰۱ (۲۰۲۲)
علوم طبیعی	۱۴۴	۲۴۵۰	۲۹۸۵۳
مهندسی و فناوری	۱۰۹	۱۴۳۲	۲۳۴۳۸
علوم بهداشتی و پزشکی	۷۱	۸۷۸	۱۹۷۹۶
علوم کشاورزی و دامپزشکی	۵۰	۲۶۹	۴۱۹۲
علوم اجتماعی	۱۸	۱۱۸	۴۰۷۶
هنر و علوم انسانی	۶	۱۱	۷۴۷

(منبع:isc)

آمارها و پیشرفت‌های علمی

در علوم و فناوری‌های راهبردی که پیشران تحول در سایر حوزه‌ها بوده و نقش کلیدی در تولید قدرت نرم و نیز خلق ثروت برای کشور دارد، جایگاه ایران بسیار برجسته است و دورنمای درخشانی وجود دارد. در نانو تکنولوژی، ایران در سال ۲۰۲۳ رتبه ۵ جهانی را کسب کرده است. ایران در حوزه درزیست فناوری در سال ۲۰۱۲ رتبه ۱۲ جهانی و در سلوهای بنیادی رتبه ۲ جهانی را به خود اختصاص داده است.

جدول ۵) جایگاه ایران در علوم و فناوری‌های راهبردی

شاخص	ایران
نانو (۲۰۲۳)	رتبه ۵ جهانی
زیست فناوری (۲۰۲۱)	رتبه ۱۲ جهانی
سلول های بنیادی (تعداد آزمایشات بالینی) (۲۰۱۹)	رتبه ۲ جهانی
هوافضا (۲۰۱۷)	رتبه ۱۲ جهانی
علوم ریاضی (۲۰۱۷)	رتبه ۱۳ جهانی
فیزیک (۲۰۱۷)	رتبه ۱۳ جهانی

بر اساس رتبه بندی سایمگو در سال ۲۰۲۱ (شمسی ۱۴۰۰)، ایران رتبه ۱۵ جهان را از نظر میزان انتشارات علمی کسب کرده است. در جدول زیر بانک اطلاعات علمی ایران در سال ۲۰۲۰ آمده است.

جدول ۲) تعداد مستندات علمی ایران در سال ۲۰۲۰

جدول شماره ۱. جایگاه ایران در سنجه‌های گوناگون رتبه‌بندی «سایمگو» سال ۲۰۲۰ میلادی

ردیف	سنجه‌ها	ارزش‌ها	رتبه جهانی ایران
۱	شمار انتشارات	۷۴۴۴۰	۱۶
۲	شمار انتشارات استناد پذیر	۶۹۷۵۴	۱۵
۳	شمار استنادها	۸۳۹۰۳	۱۵
۴	شمار خوداستنادی‌ها	۳۲۶۱۰	۱۲
۵	سراجه استناد به انتشارات	۱.۱۳	۹۶
۶	شاخص «اچ»	۳۷۶	۴۰

جدول ۷) میزان انتشارات علمی ایران از سال ۱۹۹۶ تا ۲۰۱۷

years	rank	Documents	Citable documents	Citations	Self-citations
1996	54	851	840	14418	4729
1997	52	1081	1074	17851	6072
1998	51	1231	1215	26705	8235
1999	48	1442	1428	31382	11106
2000	48	1870	1849	38124	13323
2001	47	2225	2199	47166	15894
2002	41	3203	3169	65640	23858
2003	39	4611	4507	102502	33134
2004	39	6042	5918	128073	43060
2005	34	8472	8269	164369	55172
2006	31	11888	11608	227895	76159
2007	25	15350	14937	305026	98047
2008	22	20191	19655	364813	116631
2009	22	24681	24038	445508	144589
2010	21	30054	29307	521172	165069
2011	17	39998	38926	592459	190992
2012	18	41482	40167	639233	200572
2013	18	42352	40794	651657	214999
2014	16	45459	43839	687280	226903
2015	17	46248	44622	685825	226615
2016	16	53314	51400	726133	239736
2017	16	56600	54176	701903	231806

(منبع: کتاب کارنامه)

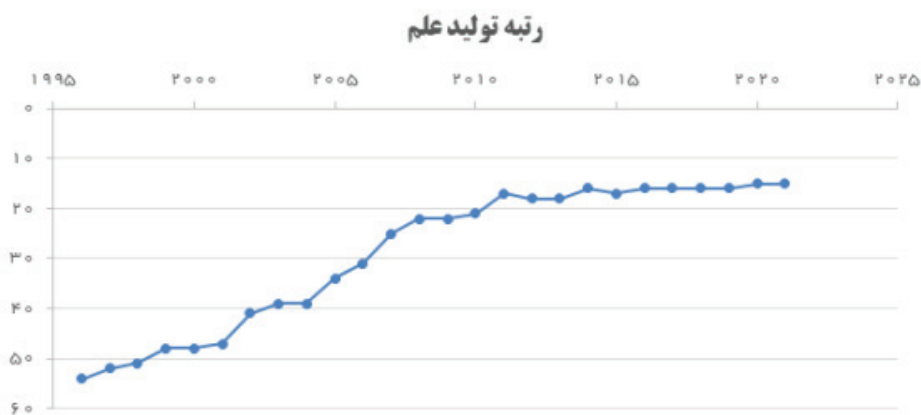
جدول ۸) میزان انتشارات علمی ایران از سال ۲۰۱۸ تا ۲۰۲۱

years	rank	Documents	Citable documents	Citations	Self-citations
2018	16	60250	57673	639745	208473
2019	16	64945	62605	515182	169873
2020	15	71894	68943	355990	115629
2021	15	77346	74739	92339	31632

(منبع: کتاب کارنامه)

نمودار زیر روند رتبه بندی ایران را بر اساس تعداد مستندات علمی نشان می‌دهد. رتبه جهانی ایران از ۵۲ در سال ۱۹۹۶ (۱۳۷۵ شمسی) به ۱۵ در سال ۲۰۲۱ (۱۴۰۰ شمسی) ارتقاء یافته است. به طور خاص از سال ۲۰۰۱ (۱۳۸۰ شمسی) تا سال ۲۰۱۱ (۱۳۹۰ شمسی)، شتاب این رشد بیشتر بوده و رتبه ایران در این دهه، ۳۰ پله ارتقاء یافته است.

نمودار (۱) رتبه ایران بر اساس مستندات علمی از ۱۹۹۶ الی ۲۰۲۱

(منبع: کتاب کارنامه)

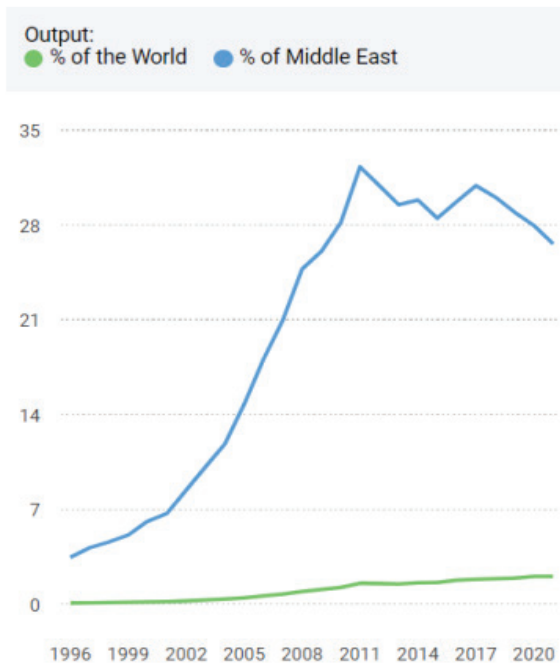
کسب رتبه ۱۵ در انتشار مقالات برتر

مطابق آخرین آمار استخراج شده از پایگاه اطلاعاتی شاخص‌های اساسی علم (scimagojr.com) که اطلاعات بسیار مهم، معتبر و مفصلی در خصوص برترین کشورها، قلمروهای موضوعی، دانشمندان، مجلات و سازمان‌ها بر اساس تعداد مقالات و استنادها را ارائه می‌دهد، آخرین اطلاعات مستخرج از این پایگاه بر اساس شاخص «اچ ایندکس» یا تاثیرگذاری مقالات نشان می‌دهد که پژوهشگران ایران اسلامی در سال ۲۰۲۱ و ۲۰۲۰ رتبه ۱۵ جهان را در انتشار مقالات برتر و تولید علم از آن خود کرده‌اند که نسبت به سال‌های قبل تر (۲۰۱۵-۲۰۱۹) یک رتبه افزایش و بهبود در انتشار مقالات داشتند.

رتبه در تولید علم جهان

نمودار زیر سهم تولید علم منطقه ای و جهانی ایران را نشان می‌دهد. سهم تولید علم ایران در منطقه خاورمیانه از ۴٫۴۳٪ در سال ۱۹۹۶ (۱۳۷۵ شمسی) به ۶٫۲۶٪ در سال ۲۰۲۱ (۱۴۰۱ شمسی) رسیده که ۲۳٪ رشد داشته است.

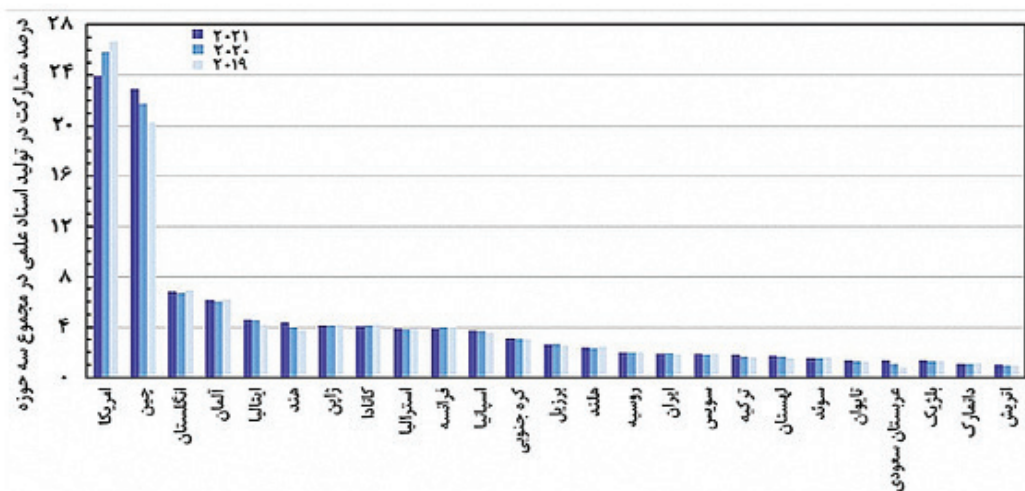
نمودار ۲) سهم تولید علم منطقه ای و جهانی ایران

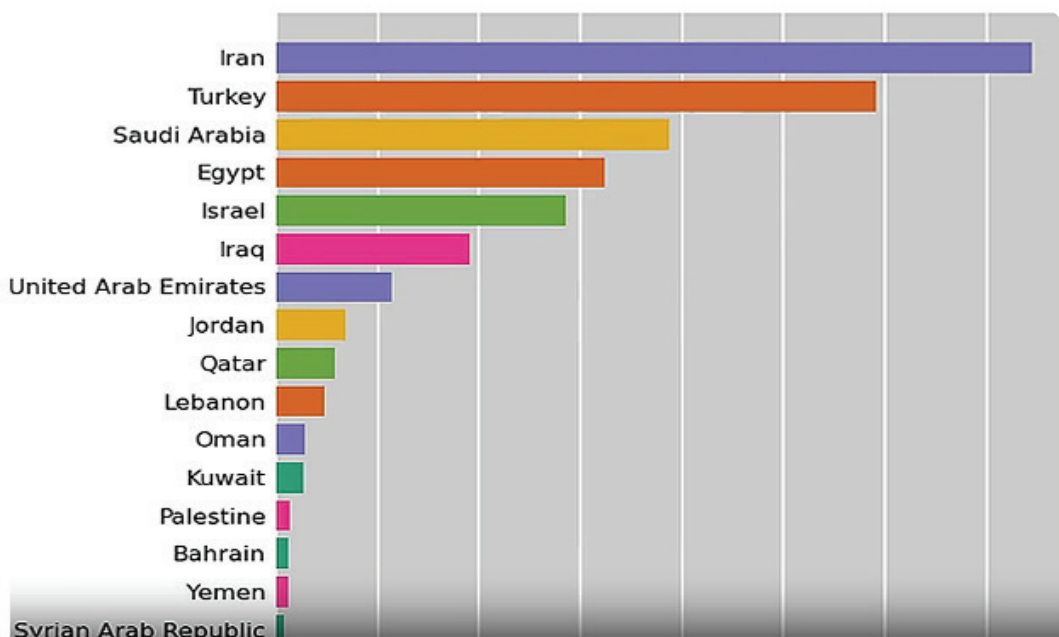
(منبع: کتاب کارنامه)

ایران با انتشار ۷۴۴۴۰ مدرک و مستندات علمی در سال ۲۰۲۰، در رتبه اول غرب آسیا و ۱۶ ام جهان قرار گرفته است. تعداد مدارک علمی ایران نسبت به سال گذشته ۷۶۰۴ واحد افزایش یافته است. بر این اساس، ایران در سال ۲۰۰۵، در رتبه سوم غرب آسیا قرار داشته ولی از سال ۲۰۰۸ تا ۲۰۱۰ به رتبه دوم صعود داشته و از سال ۲۰۱۱ در رتبه اول خاورمیانه قرار گرفته و این جایگاه برای ایران تثبیت شده است.

نمودار ۴) درصد مشارکت ایران در تولید اسناد علمی از سال ۲۰۱۹ تا ۲۰۲۱

نمودار (۳) رتبه اول ایران در تولید مدارک و مستندات علمی در غرب آسیا از سال ۲۰۱۱ تا ۲۰۲۰

ایران در طول ۲۵ سال گذشته ۴۲ پله در رتبه بندی جهانی تعداد ارجاعات صعود کرده است و از جایگاه ۵۶ در سطح جهانی به جایگاه ۱۴ و بالاتر از رقبای خود در منطقه غرب آسیا ارتقاء یافته است.

جدول (۹) رشد ۴۲ پله ای ایران در رتبه بندی ارجاعات علمی از ۱۹۹۶ تا ۲۰۲۱

رتبه علمی	تعداد مستندات علمی	ایران	ترکیه	مصر	عربستان	رژیم صهیونیستی
۵۶	۱۹۹۶ (۱۳۷۵ شمسی)	۵۶	۳۲	۳۹	۴۴	۱۴
۱۴	۲۰۲۱ (۱۴۰۰ شمسی)	۱۴	۲۰	۲۵	۱۷	۳۵
صعود/نزول رتبه		۴۲ پله صعود	۱۲ پله صعود	۱۴ پله صعود	۲۷ پله صعود	۲۱ پله نزول

(منبع: کتاب کارنامه)

ثبت اختراع

همانطور که در نمودار زیر بر اساس آمار بانک جهانی و سازمان جهانی مالکیت فکری نشان داده شده است ایران جزء ۱۰ کشور برتر جهان با بیشترین تعداد ثبت اختراع در سال ۲۰۲۰ (۱۳۹۹ شمسی) است. همچنین ایران برترین کشور منطقه و چهارمین کشور آسیا در تعداد ثبت اختراع است.

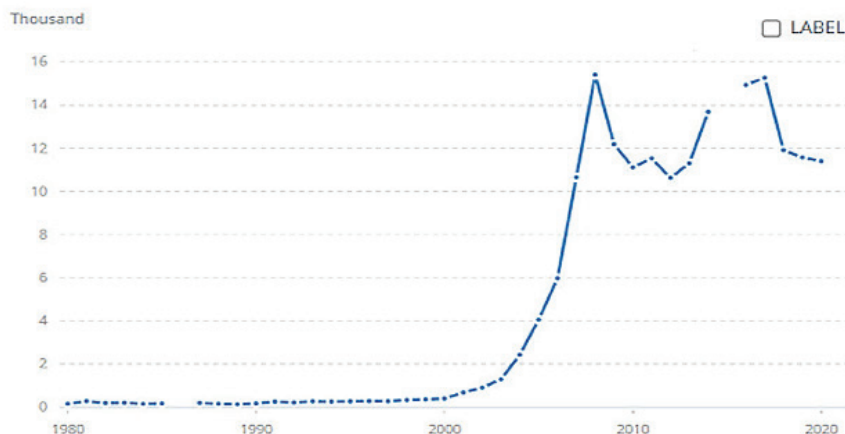
جدول ۱۰ رتبه ۱۰ ایران در ثبت اختراع در ۲۰۲۰

Country	Most Recent Year	Most Recent Value
China	2020	1,344,817
United States	2020	269,586
Japan	2020	227,348
Korea, Rep.	2020	180,477
Germany	2020	42,260
Russian Federation	2020	23,759
India	2020	23,141
France	2020	12,771
United Kingdom	2020	11,990
Iran, Islamic Rep.	2020	11,396

۱- اختراع در کشورها بر اساس پروتکل ها و قوانین خاص همان کشور بررسی و ثبت می شود.

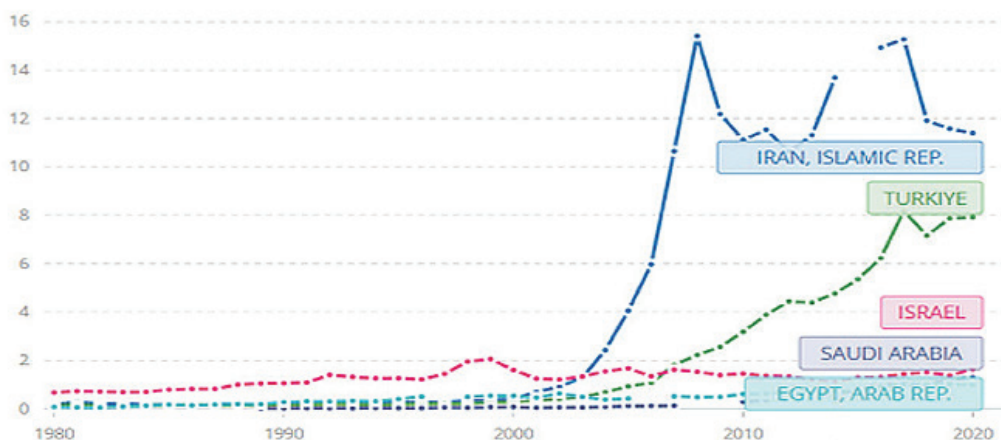
در نمودار زیر روند تعداد اختراعات ایران از سال ۱۹۸۰ (۱۳۵۹ شمسی) تا ۲۰۲۰ (۱۳۹۹ شمسی) نشان داده شده است. تعداد اختراعات ایران از ۱۶۹ مورد در سال ۱۳۵۹ شمسی به ۱۱۳۹۶ مورد در سال ۱۳۹۹ شمسی رسیده است یعنی تعداد اختراعات رشد ۶۷ برابر در طول ۴ دهه اول انقلاب اسلامی داشته است.

نمودار (۵) روند صعودی تعداد اختراعات ایران از ۱۹۸۰ تا ۲۰۲۰

در نمودار زیر روند تعداد اختراعات ایران با ۵ رتبه علمی برتر منطقه در سال ۲۰۲۱ به حیث تولید علم مقایسه شده است. همانطور که در نمودار مشخص از سال ۲۰۰۳ (۱۳۸۲ شمسی) تعداد اختراعات ایران به صورت جهشی افزایش یافته و از دیگر کشورهای منطقه فاصله معناداری پیدا کرده است. اگرچه در یک دهه گذشته تعداد اختراعات ایران نوسان داشته اما در مجموع با فاصله در جایگاه اول منطقه و دهم جهان قرار گرفته است.

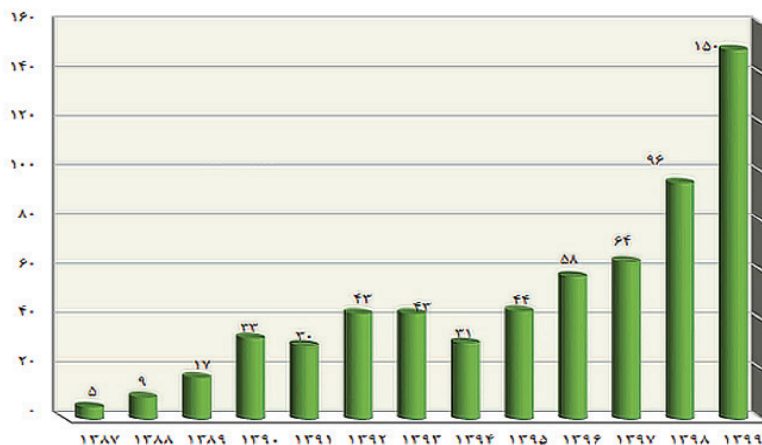
نمودار ۶) جایگاه ایران در منطقه در تعداد اختراعات

تعداد اختراعات به ثبت رسیده در مراجع معتبر بین المللی

این شاخص، بیانگر تعداد اختراعات ثبت شده در مراجع بین المللی ثبت اختراعات توسط مخترعان ایرانی است. تعداد اختراعات ثبت شده ایران در مراجع بین المللی که از پایگاه داده سازمان جهانی مالکیت فکری استخراج شده در نمودار ۳_۴ نشان داده شده است.

نمودار ۷) تعداد اختراعات به ثبت رسیده در مراجع بین المللی از ۱۳۸۷ تا ۱۳۹۹

بخش سوم

جایگاه ایران در علوم راهبردی

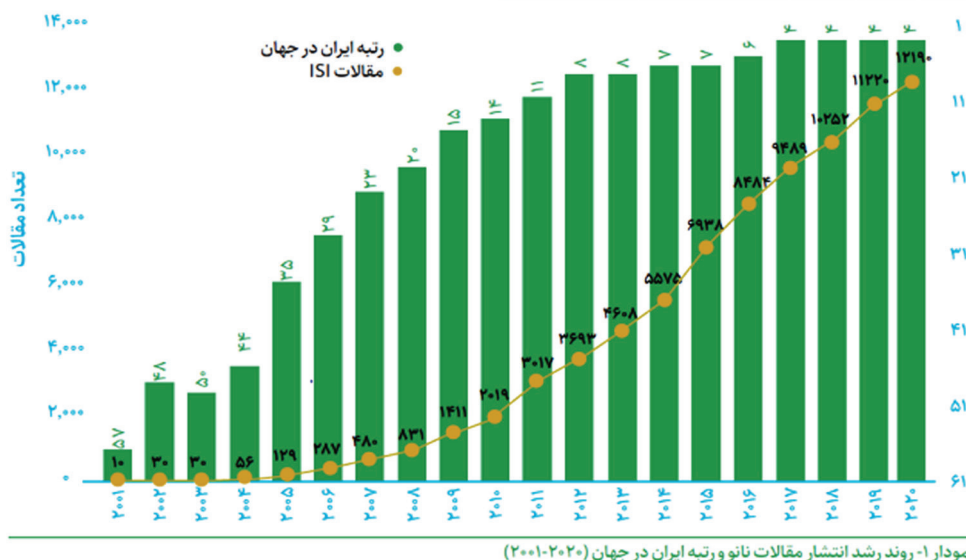
در سال ۲۰۲۰ (۱۳۹۹ شمسی)، ۱۲۱۹۰ مقاله مرتبط با فناوری نانو توسط محققان ایرانی در WoS نمایه شد که معادل ۵/۹۳ درصد از کل مقالات نانو منتشر شده در سال ۲۰۲۰ است. ایران با این سهم از انتشارات نانو، همانند سال ۲۰۱۹، در رتبه چهارم دنیا قرار گرفت که این رتبه در سال ۲۰۲۳ به پنجم جهانی تغییر یافت. جدول زیر، رده بندی ۲۵ کشور برتر در انتشار مقالات ISI نانو را در سال ۲۰۲۰ شمسی نشان می دهد. در این جدول کشورهای اسلامی با رنگ سبز مشخص شده اند. روند رشد تعداد مقالات و رشد رتبه ایران نیز در شکل زیر نمایش داده شده است.

(۱) نانوفناوری

تصویر ۱) روند رشد نشر مقالات نانو و جایگاه ایران در سطح بین الملل از ۲۰۰۱ تا ۲۰۲۰

جدول ۱- فهرست ۲۵ کشور برتر جهان به همراه برترین کشورهای اسلامی در انتشار مقالات نانو در سال ۲۰۲۰

رتبه	کشور	مقالات نانو	سهم مقالات نانو از کل مقالات نانو دنیا (%)	رتبه	کشور	مقالات نانو	سهم مقالات نانو از کل مقالات نانو دنیا (%)
۱	چین	۸۳۲۳۰	۴۰٫۴۸	۱۴	ایتالیا	۵۱۹۴	۲٫۵۳
۲	آمریکا	۲۶۵۸۳	۱۲٫۹۳	۱۵	کانادا	۴۵۲۴	۲٫۲۰
۳	هند	۱۸۵۵۲	۹٫۰۲	۱۶	برزیل	۴۲۲۰	۲٫۰۶
۴	ایران	۱۲۱۹۰	۵٫۹۳	۱۷	مصر	۴۲۲۷	۲٫۰۶
۵	کره جنوبی	۱۰۳۷۹	۵٫۰۵	۱۸	ترکیه	۳۷۸۹	۱٫۸۴
۶	آلمان	۹۵۳۱	۴٫۶۴	۱۹	تایوان	۳۷۴۶	۱٫۸۲
۷	ژاپن	۸۵۵۱	۴٫۱۶	۲۰	پاکستان	۳۷۰۸	۱٫۸۰
۸	انگلستان	۶۷۲۰	۳٫۲۷	۲۱	لهستان	۳۳۲۶	۱٫۶۲
۹	روسیه	۶۶۰۴	۳٫۲۱	۲۲	مالزی	۲۸۲۲	۱٫۳۷
۱۰	فرانسه	۶۳۶۱	۳٫۰۹	۲۳	سنگاپور	۲۶۰۸	۱٫۲۷
۱۱	عربستان	۵۶۲۳	۲٫۷۳	۲۴	ویتنام	۲۳۷۳	۱٫۱۵
۱۲	استرالیا	۵۳۰۲	۲٫۵۸	۲۵	هلند	۲۰۹۳	۱٫۰۲
۱۳	اسپانیا	۵۲۹۴	۲٫۵۷				

(منبع: کتاب کارنامه)

۲ زیست فناوری

ایران از نظر تولید مقالات علمی حوزه زیست فناوری به رتبه ۱۲ جهان در سال ۲۰۲۱ (۱۴۰۰ شمسی) رسیده است. جدول زیر شاخص‌های تولید علم در حوزه زیست فناوری را در سال ۱۹۹۶ و سال ۲۰۲۱ (۱۴۰۰ شمسی) نشان می‌دهد. حضور ایران در میان ۵ کشور نخست تولیدکننده محصولات زیست فناوری در آسیا (با بیش از چند صد محصول) و ایجاد بیش از ۵۰۰ شرکت دانش بنیان در این حوزه از دیگر موفقیت‌های ایران است.

تصویر ۲ رتبه جهانی ایران در تولید علم زیست فناوری از ۱۹۹۶ تا ۲۰۲۱

سال	رتبه	تعداد مستندات	تعداد ارجاعات
۱۹۹۶ (۱۳۷۵ شمسی)	۵۵	۱۱	۴۰۵
۲۰۲۱ (۱۴۰۰ شمسی)	۱۲	۱۲۰۴	۱۶۱۵

در نمودار زیر روند رتبه جهانی تولید علم ایران در حوزه زیست فناوری از سال ۱۹۹۶ تا سال ۲۰۲۱ (۱۴۰۰ شمسی) نشان داده شده است.

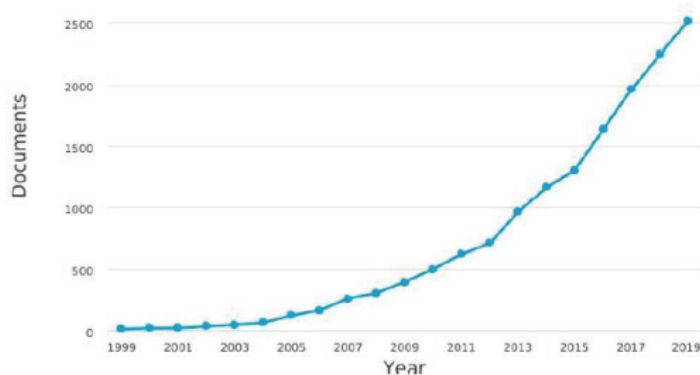
در نمودار زیر تعداد مستندات علمی تولید شده در حوزه زیست فناوری از سال ۱۹۹۶ تا سال ۲۰۲۱ (۱۴۰۰ شمسی) نشان داده شده است.

(منبع: کتاب کارنامه)

۳) سلول های بنیادی

ایران در سال ۲۰۲۳ موفق شده تا رتبه ۱۳ جهانی در تولید علم سلول های بنیادی به خود اختصاص دهد. در بررسی های آماری مشخص شده که تولید دانش ایران در حوزه سلول های بنیادی و پزشکی بازساختی با رشد ۷۰ درصدی از سال ۲۰۲۰ نیز همراه بوده است. تعداد مستندات علمی کشور تا سال ۲۰۱۹ (۱۳۹۸ شمسی) در حوزه سلول های بنیادی و پزشکی بازساختی بر اساس پایگاه اسکوپوس در نمودار زیر نشان داده شده است. نمودار زیر حاکی از رشد چشمگیر در تولید مستندات علمی در این زمینه به ویژه در یک دهه اخیر دارد.

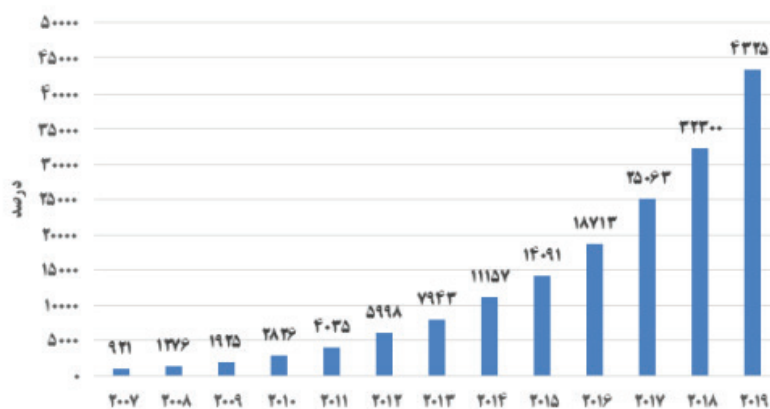
نمودار ۱) میزان مستندات علمی ایران از ۱۹۹۹ تا ۲۰۱۹

(منبع: کتاب کارنامه)

میزان ارجاعات به مستندات علمی در حوزه سلول های بنیادی و پزشکی بازساختی (برگرفته از پایگاه Scopus) در نمودار زیر آمده است. همان طور که در نمودار مشخص است، میزان ارجاعات به مقالات حوزه سلول های بنیادی و پزشکی بازساختی از ۹۲۱ مورد در سال ۲۰۰۷ به ۴۳۲۵۱ مورد در سال ۲۰۱۹ رسیده و افزایش چشمگیری داشته است بطوری که در مدت ۱۲ سال میزان ارجاعات ۴۷ برابر شده است.

نمودار ۲) میزان ارجاعات به مستندات علمی ایران در سلول های بنیادی و پزشکی از ۲۰۰۷ تا ۲۰۱۹

(منبع: کتاب کارنامه)

۴) هوافضا

طبق آمارهای بین‌المللی، ایران در سال ۱۹۹۶، در رتبه ۴۶ کشورهای دارای دانش و فناوری‌های فضایی قرار داشت. در آن سال‌ها، ایران، سایه تحریم‌چندانی را در این زمینه احساس نمی‌کرد اما در سال ۲۰۲۳ ایران رتبه ۹ را در دانش فضایی به خود اختصاص داده است. آنچه جالب و محل تامل است، این که ۸ کشور ابتدایی این فهرست، تحت تحریم فضایی قرار ندارند و ایران به عنوان نهمین کشور این فهرست، نخستین کشوری است که با شدیدترین تحریم‌های حوزه هوافضا مواجه بوده است. از سوی دیگر ایران بالاترین میزان اچ‌اِی‌دکس را در منطقه غرب آسیا دارد.

جدول ۱) رتبه ایران در دانش هوافضا در سال ۱۹۹۶

42	 Slovakia	7	7	8	2	1.14	32
43	 Kuwait	7	7	106	24	15.14	39
44	 Pakistan	6	6	22	4	3.67	67
45	 New Zealand	5	5	218	3	43.60	51
46	 Iran	4	4	27	12	6.75	123
47	 Georgia	3	3	47	0	15.67	24
48	 Bangladesh	3	3	72	1	24.00	28

جدول ۱) رتبه ایران در دانش هوافضا در سال ۲۰۲۳

1	 China	14286	14182	15606	12071	1.09	225
2	 India	4333	4244	2118	1019	0.49	119
3	 United States	3038	2893	2855	923	0.94	334
4	 United Kingdom	1284	1240	2021	352	1.57	191
5	 Germany	1152	1139	1113	324	0.97	152
6	 Italy	1077	1048	1241	503	1.15	142
7	 Russian Federation	858	808	454	163	0.53	90
8	 South Korea	823	813	884	245	1.07	129
9	 Iran	705	703	967	307	1.37	123

۵) علم ریاضی

رتبه ایران در در علوم ریاضی در سطح جهانی از رتبه ۴۸ در سال ۱۹۹۶ به رتبه ۱۴ جهانی در سال ۲۰۲۳ ارتقاء یافته است که جایگاه برجسته ای در سطح جهانی است. همچنین جایگاه ایران در علوم ریاضیات از رتبه پنجم در بین کشورهای منطقه غرب آسیا و شمال آفریقا در سال ۱۹۹۶ به رتبه اول در سال ۲۰۲۳ ارتقا یافته است.

جدول ۲) رتبه ایران در علوم ریاضی در سال ۲۰۲۳

12	 Spain	7138	6726	4993	1463	0.70	338
13	 South Korea	6326	6209	5238	1381	0.83	255
14	 Iran	5880	5811	6366	1995	1.08	216
15	 Turkey	5171	5054	6366	1701	1.23	219
16	 Australia	4977	4678	6612	1075	1.33	349

۶) علم فیزیک

از سال ۱۹۹۶ تا سال ۲۰۲۳ رتبه علمی ایران در موضوع علوم فیزیک از ۵۵ به رتبه ۱۸ تغییر کرده است که در نمودار قابل مشاهده است.

جدول ۳) رتبه ایران در علوم فیزیک در سال ۲۰۲۳

16	 Australia	7176	7048	14113	2716	1.97	541
17	 Iraq	6884	6842	3801	1447	0.55	106
18	 Iran	6818	6744	9694	3063	1.42	256
19	 Switzerland	6420	6313	10120	2396	1.58	592
20	 Brazil	6286	6202	6258	1683	1.00	373

۷) داروسازی

رتبه ایران در علوم داروسازی از ۴۸ در سال ۱۹۹۶ در سطح جهانی به رتبه ۸ در سال ۲۰۲۳ تغییر یافته است. در وضعیت کنونی بیش از ۹۹ درصد داروهای کشور در داخل تولید می‌شود که دستاورد بسیار درخشانی در سطح جهانی می‌باشد و آسیب‌پذیری کشور در این زمینه را حداقلی ساخته است.

جدول ۴) رتبه ایران در علوم داروسازی در سطح جهان در سال ۱۹۹۶

46		Cuba	71	71	937	279	13.20	82
47		Ukraine	60	60	927	109	15.45	85
48		Iran	56	55	938	363	16.75	212
49		Singapore	56	56	1722	124	30.75	198
50		Romania	52	52	929	158	17.87	114

جدول ۴) رتبه ایران در علوم داروسازی در سطح جهان در سال ۲۰۲۳

6		Germany	4466	4173	4481	1103	1.00	433
7		Japan	3889	3766	2698	767	0.69	335
8		Iran	3262	3208	3989	1247	1.22	212
9		Saudi Arabia	3238	3206	4464	1529	1.38	165
10		Brazil	3167	3010	2716	757	0.86	235

بخش چهارم

جایگاه علمی ایران در پایگاه SCOPUS و Web of Science

Web of Science

Journal Indexing

Scopus®

در بخش سوم، جایگاه علمی ایران در دو پایگاه Web of Science و SCOPUS در مقطع زمانی (۲۰۱۷-۲۰۲۲) در حوزه های موضوعی مانند استنادات، مقالات پراستناد، مقالات برتر، مقالات داغ، مشارکت بین المللی و ... مورد اشاره قرار می گیرد.

جدول شماره ۱. جایگاه علمی ایران در اسکوپوس (Scopus) در سال ۲۰۲۲

عنوان	رتبه ۲۰۲۲	رتبه ۲۰۲۱	تعداد ۲۰۲۲	تعداد ۲۰۲۱	سهم یا درصد ۲۰۲۲	سهم یا درصد ۲۰۲۱
تولید علم در جهان	۱۵	۱۵	۷۲۴۴۶	۷۶۳۳۰	۲.۰۸	۱.۹۷
تولید علم در کشورهای اسلامی	۱	۱	۷۲۴۴۶	۷۶۳۳۰	۱۷.۷۵	۱۷.۲۴
استنادات	هنوز بررسی نشده است	۱۴	-	۹۲۳۳۹	-	۱.۶۴
مقالات کنفرانس	۴۰	۴۰	۱۴۸۵	۲۳۹۲	۰.۵۱	۰.۴۷
مشارکت بین المللی (دیپلماسی علمی)	-	-	۲۵۵۶۳	۲۵۶۰۴	-	-
قلمروهای پژوهشی برتر	پزشکی، مهندسی و علم مواد	پزشکی، مهندسی و علم مواد				
کشورهای همکار برتر	آمریکا، چین و کانادا	آمریکا، کانادا و چین				

جدول شماره ۲) جایگاه علمی ایران در وب آو ساینس (web of Science) در سال ۲۰۲۲

عنوان	رتبه ۲۰۲۲	رتبه ۲۰۲۱	تعداد ۲۰۲۲	تعداد ۲۰۲۱
مقالات داغ	۲۱	۲۲	۶۰	۸۲
مقالات پراستناد	۱۷	۱۶	۴۴۰	۷۸۹
مقالات برتر	۱۷	۱۶	۴۴۶	۷۹۷
مقالات برتر (تجمعی)	۲۳	۲۳	۳۶۶۵	۳۲۶۷
مقالات کنفرانس	۴۲	۳۸	۹۸۳	۱۷۹۹
مشارکت بین المللی (دیپلماسی علمی)	۲۱	۲۱	۱۷۵۸۵	۲۵۱۳۸

جدول شماره ۳) جایگاه علمی ایران در Web of Science در بازه زمانی ۲۰۱۷ تا ۲۰۲۱

موضوع	سال	۲۰۲۱	۲۰۲۰	۲۰۱۹	۲۰۱۸	۲۰۱۷
تولید علم ایران در جهان	رتبه	۱۵	۱۶	۱۶	۱۶	۱۶
	تعداد	۶۴۸۲۲	۷۲۲۹۴	۶۴۱۶۹	۵۶۵۳۵	۵۴۵۹۳
	سهم (درصد)	۲.۱۶ درصد	۲.۰۵ درصد	۱.۸۵ درصد	۱.۷۴ درصد	۱.۷۱ درصد
تولید علم ایران در کشورهای اسلامی	رتبه	۱	۱	۱	۱	۱
	تعداد	۶۴۸۲۲	۷۲۲۹۴	۶۴۱۶۹	۵۶۵۳۵	۵۴۵۹۳
	سهم (درصد)	۲۰.۱۰ درصد	۲۰.۶۱ درصد	۲۰.۴۲ درصد	۱۹.۸۶ درصد	۲۰.۵۹ درصد
استنادات (داده های مربوط به بخش استنادات از پایگاه InCite و با در نظر گرفتن ESCI استخراج شده است)	رتبه	۱۵	۱۶	۱۶	۱۸	۱۹
	تعداد	۴۷۶۴۱	۲۸۵۵۸۱	۴۵۶۰۷۶	۵۴۸۱۸۱	۶۰۳۵۷۶
	سهم (درصد)	۱.۵۶ درصد	۱.۴۴ درصد	۱.۴۲ درصد	۱.۲۵ درصد	۱.۱۳ درصد

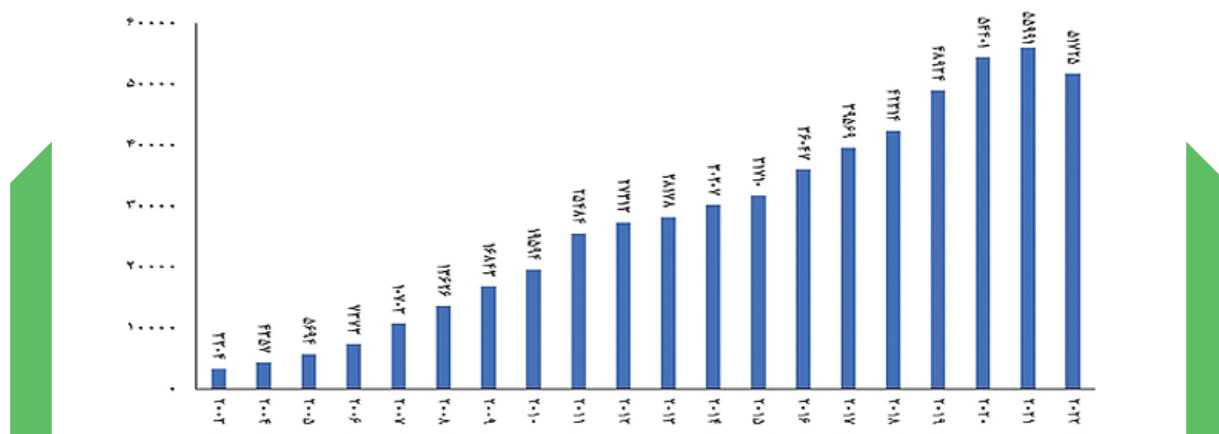
جایگاه علمی ایران در پایگاه SCOPUS و Web of Science

۲۷	۲۳	۱۹	۱۵	۱۶	رتبه	مقالات برتر
۲۷۷	۳۶۳	۵۴۹	۷۵۹	۵۵۰	تعداد	
۱.۶۷ درصد	۲.۰۸ درصد	۲.۷۹ درصد	۳.۵۲ درصد	۳.۶۷ درصد	سهم (درصد)	
۳۴	۳۲	۲۷	۲۴	۲۳	رتبه	مقالات برتر (تجمعی)
۱۱۷۳	۱۵۳۶	۲۰۸۵	۲۸۳۶	۳۳۷۰	تعداد	
۱.۱۳ درصد	۱.۲۷ درصد	۱.۴۸ درصد	۱.۷۵ درصد	۱.۹۰ درصد	سهم (درصد)	
۲۷	۲۳	۱۹	۱۵	۱۶	رتبه	مقالات پراستناد
۲۷۷	۳۶۳	۵۴۵	۷۵۴	۵۵۰	تعداد	
۱.۶۷ درصد	۲.۰۸ درصد	۲.۷۷ درصد	۳.۵۰ درصد	۳.۶۷ درصد	سهم (درصد)	
۳۷	۳۸	۴۰	۳۸	۴۲	رتبه	مقالات کنفرانس
۴۲۷۲	۳۷۳۹	۳۳۹۵	۲۱۴۵	۸۱۷	تعداد	
۰.۵۵ درصد	۰.۵۰ درصد	۰.۴۷ درصد	۰.۴۵ درصد	۰.۳۵ درصد	سهم (درصد)	
۳۰	۲۸	۲۴	۲۲	۲۰	رتبه	مشارکت بین‌المللی (دیپلماسی علمی)
۱۲۱۴۵	۱۴۰۳۷	۱۷۹۶۶	۲۱۹۸۴	۱۹۱۳۰	تعداد	
۰.۷۲ درصد	۰.۷۸ درصد	۰.۹۰ درصد	۱.۰۵ درصد	۱.۱۵ درصد	سهم (درصد)	
-	-	۲۵	۲۱	۱۳	رتبه	مقالات داغ
-	-	۱۹	۶۷	۷۷	تعداد	
-	-	۲.۹۴ درصد	۳.۱۲ درصد	۴.۹۶ درصد	سهم (درصد)	

جدول شماره ۴. جایگاه علمی ایران در اسکوپوس (SCOPUS) در بازه زمانی ۲۰۱۷ تا ۲۰۲۱

موضوع	سال	۲۰۲۱	۲۰۲۰	۲۰۱۹	۲۰۱۸	۲۰۱۷
تولید علم در جهان	رتبه	۱۵	۱۵	۱۶	۱۶	۱۶
	تعداد	۷۰۳۶۷	۷۲۰۶۳	۶۴۹۵۵	۶۰۱۹۸	۵۶۵۴۶
	سهم (درصد)	۲.۱۲ درصد	۲.۰۲ درصد	۱.۹۱ درصد	۱.۸۵ درصد	۱.۸۱ درصد
تولید علم در کشورهای اسلامی	رتبه	۱	۱	۱	۱	۱
	تعداد	۷۰۳۶۷	۷۲۰۶۳	۶۴۹۵۵	۶۰۱۹۸	۵۶۵۴۶
	سهم (درصد)	۱۸.۴۶ درصد	۱۷.۹۳ درصد	۱۸.۲۳ درصد	۱۹.۵۰ درصد	۲۰.۸۳ درصد
استنادات	رتبه	-	۱۵	۱۵	۱۷	۱۹
	تعداد	-	۸۳۹۰۳	۲۶۱۷۱۴	۴۲۱۱۶۴	۵۲۳۹۵۸
	سهم (درصد)	-	۱.۴۴ درصد	۱.۴۶ درصد	۱.۲۹ درصد	۱.۱۸ درصد
مقالات کنفرانس	رتبه	۴۱	۳۸	۳۲	۳۴	۳۱
	تعداد	۱۲۶۹	۲۶۵۶	۳۷۹۶	۳۵۲۰	۳۶۷۶
	سهم (درصد)	۰.۴۳ درصد	۰.۵۲ درصد	۰.۶۴ درصد	۰.۶۶ درصد	۰.۷۵ درصد
مشارکت بین‌المللی (دیپلماسی علمی)	تعداد	۲۴۰۴۵	۲۲۱۲۴	۱۷۷۸۵	۱۴۵۶۷	۱۲۴۹۲
	سهم (درصد)	۳۴.۱۷ درصد	۳۰.۷۰ درصد	۲۷.۳۸ درصد	۲۴.۲۰ درصد	۲۲.۰۹ درصد

نمودار (۱) تعداد مقالات جمهوری اسلامی ایران در پایگاه وب آوساینس در طی بیست سال اخیر (۲۰۰۳-۲۰۲۲)

جدول شماره ۵. آخرین وضعیت علمی کشور در ۱۰ موضوع علمی برتر (۱۴۰۱) (منبع: اینسایتس InCites)

حوزه موضوعی	شمار انتشارات علمی	رتبه تولید علم در جهان	سهم از انتشارات بین المللی حوزه علمی
مهندسی عمران	۹,۴۴۲	۴	۵.۱
مهندسی شیمی	۱۰,۵۹۲	۵	۴.۰۸
سخت‌افزار	۱۲,۰۱۸	۱۰	۳.۳۶
داروشناسی و داروسازی	۱۱,۲۴۶	۱۲	۳.۰۲
شیمی، فیزیک	۱۲,۱۳۷	۱۳	۲.۸۴
مهندسی برق و الکترونیک	۲۳,۳۴۴	۱۴	۲.۲۹
علوم مواد، چدرشته ای	۱۶,۱۱۶	۱۶	۱.۹۶
علوم محیطی	۱۳,۱۱۹	۱۶	۲.۴۵
شیمی، چدرشته ای	۱۱,۸۹۱	۱۶	۲.۰۸
بیوشیمی و زیست‌شناسی مولکولی	۹,۲۱۰	۱۷	۱.۹

آخرین رتبه بندی تایمز در سال ۲۰۲۲ که با عنوان رده بندی جهانی دانشگاه‌های جهان ۲۰۲۳ منتشر شده است در سه حوزه پژوهش، استنادها و درآمد صنعتی نشان می‌دهد که دانشگاه‌های ایرانی در جمع ۵۰۰ دانشگاه برتر دنیا قرار گرفته اند.

جدول شماره ۶) رتبه دانشگاه‌های کشور در رتبه بندی جهانی QS از ۲۰۱۹ تا ۲۰۲۴

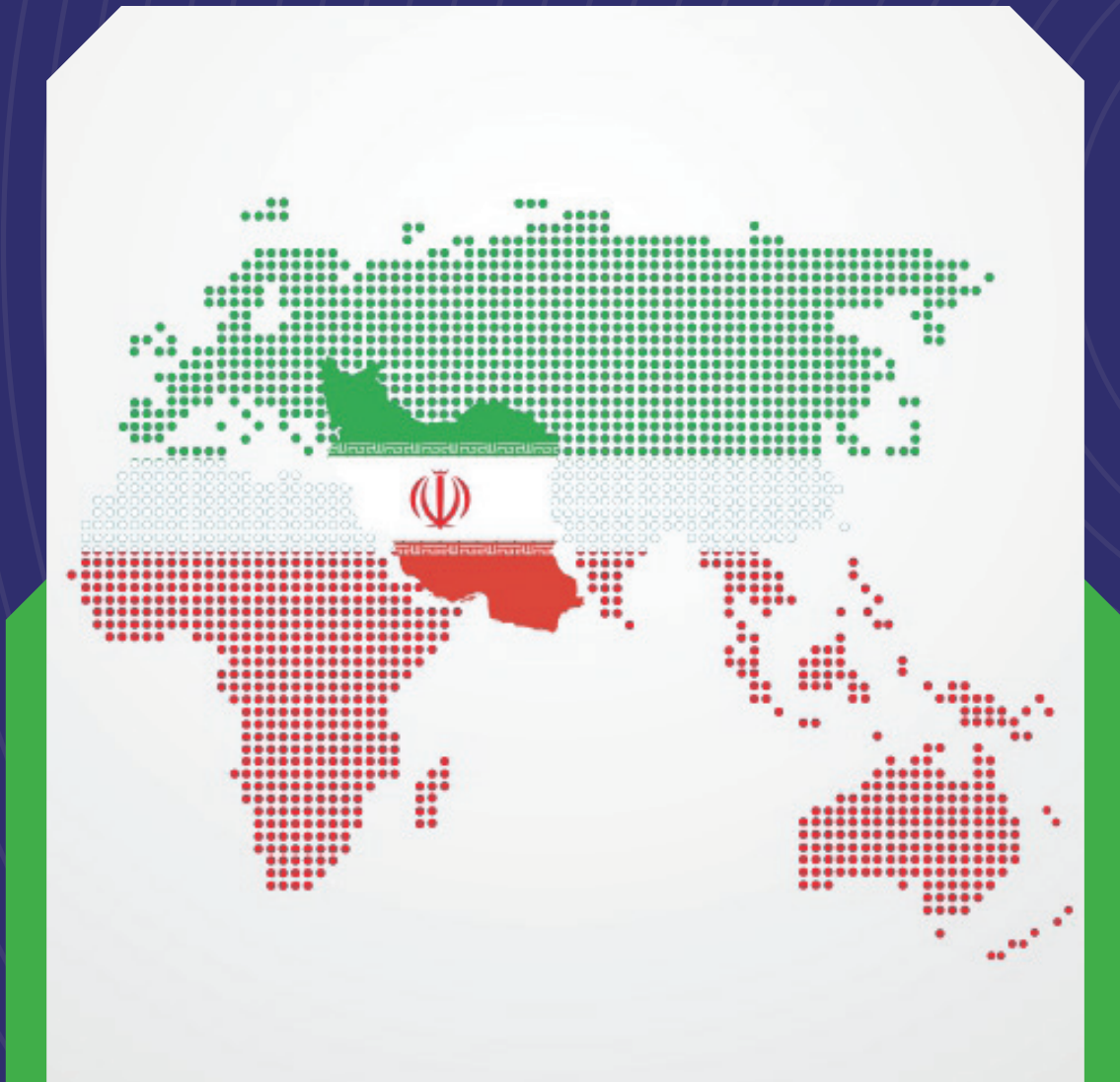
جدول شماره ۶. رتبه دانشگاه‌های کشور در رتبه بندی جهانی QS از ۲۰۱۹ تا ۲۰۲۴

ردیف	نام دانشگاه	۲۰۲۴	۲۰۲۳	۲۰۲۲	۲۰۲۱	۲۰۲۰	۲۰۱۹
۱	دانشگاه صنعتی شریف	۳۳۴	۳۸۰	۳۸۱	۴۰۹	۴۰۷	۴۳۲
۲	دانشگاه تهران	۳۶۰	۵۱۰-۵۰۱	۵۲۱-۵۳۰	۶۰۰-۵۹۱	۶۵۰-۶۰۱	۷۵۰-۷۰۱
۳	دانشگاه صنعتی امیرکبیر	۳۷۵	۴۴۳	۴۶۵	۴۷۷	۴۸۹	۴۹۸
۴	دانشگاه علم و صنعت ایران	۴۵۱	۵۴۰-۵۳۱	۵۴۱-۵۵۰	۶۵۰-۶۰۱	۶۵۰-۶۰۱	۶۵۰-۶۰۱
۵	دانشگاه شیراز	۶۸۱-۶۹۰	۸۰۰-۷۵۱	۷۵۱-۸۰۰	۱۰۰۰-۸۰۱	۱۰۰۰-۸۰۱	۱۰۰۰-۸۰۱
۶	دانشگاه شهید بهشتی	۹۵۱-۱۰۰۰	۱۲۰۰-۱۰۰۱	۱۰۰۱-۱۲۰۰	-	۱۲۰۰-۱۰۰۱	۱۰۰۰-۸۰۱
۷	دانشگاه فردوسی مشهد	۱۰۰۱-۱۲۰۰	-	-	-	-	-

(منبع: isc)

بخش پنجم

جایگاه علمی ایران در میان کشورهای اسلامی و منطقه غرب آسیا

جایگاه علمی ایران در میان کشورهای اسلامی و منطقه غرب آسیا

در بخش چهارم جایگاه علمی ایران در منطقه غرب آسیا در شاخص هایی چون «تعداد دانشگاه های برتر در رتبه بندی های جهانی»، «ثبت اختراع»، «ارجاعات علمی» و ... با کشورهای مطرح در منطقه مانند ترکیه و عربستان، مورد اشاره و بررسی قرار می گیرد.

مطابق جدول زیر، جمهوری اسلامی با حضور ۴۶ دانشگاه در این نظام رتبه بندی، همچون سال های گذشته در میان کشورهای اسلامی، رتبه اول را از نظر تعداد دانشگاه به خود اختصاص داده است و ترکیه و مصر پس از ایران قرار دارند. هر چند که در رتبه بندی تایمز ۲۰۲۵، ترکیه رتبه اول منطقه و ایران رتبه دوم منطقه را به خود اختصاص داده است.

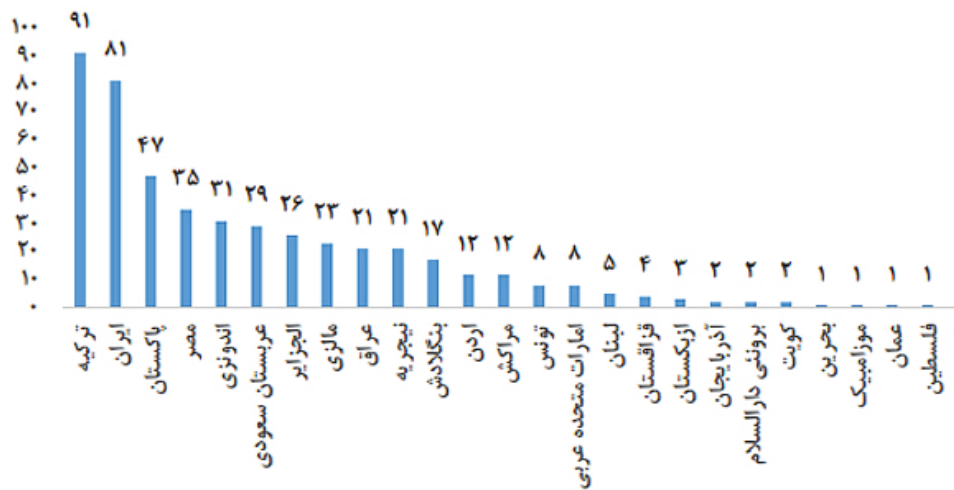
جدول شماره ۱) جایگاه کشورهای اسلامی در رتبه بندی لایدن ۲۰۲۳

رتبه	کشور	۲۰۲۳	۲۰۲۲
۱	ایران	۴۶	۴۴
۲	ترکیه	۳۶	۳۲
۳	مصر	۱۳	۱۰
۴	عربستان سعودی	۱۱	۶
۵	پاکستان	۹	۷
۶	مالزی	۷	۷
۷	تونس	۴	۴
۸	اندونزی	۳	-
۹	امارات متحده عربی	۳	۳
۱۰	مراکش	۲	۲
۱۱	نیجریه	۲	۲
۱۲	قطر	۲	۱
۱۳	الجزایر	۱	۱
۱۴	اردن	۱	۱
۱۵	قزاقستان	۱	-
۱۶	کویت	۱	۱
۱۷	لبنان	۱	۱
۱۸	عمان	۱	۱
۱۹	اوگاندا	۱	۱
	جمع کل	۱۴۵	۱۲۴

(منبع: isc)

در رتبه بندی تایمز ۲۰۲۵، تعداد ۴۸۷ دانشگاه از ۲۸ کشور اسلامی حضور دارند. از نظر تعداد دانشگاه، کشورهای ترکیه با ۹۱، ایران با ۸۱ و پاکستان با ۴۷، مصر با ۳۵ و اندونزی با ۳۱ دانشگاه، بیشترین تعداد حضور را داشته اند.

نمودار شماره ۱) رتبه کشورهای اسلامی بر اساس رتبه بندی تایمز ۲۰۲۵

(منبع: isc)

بر اساس جدول پایین، ایران در دو حوزه «چاپ چهاربعدي» و در «فناوری تولید افزودنی»، رتبه اول را در میان کشورهای اسلامی و غرب آسیا به خود اختصاص داده است. در «فناوری دوقلوی دیجیتال» نیز ایران موفق به کسب رتبه دوم شده است.

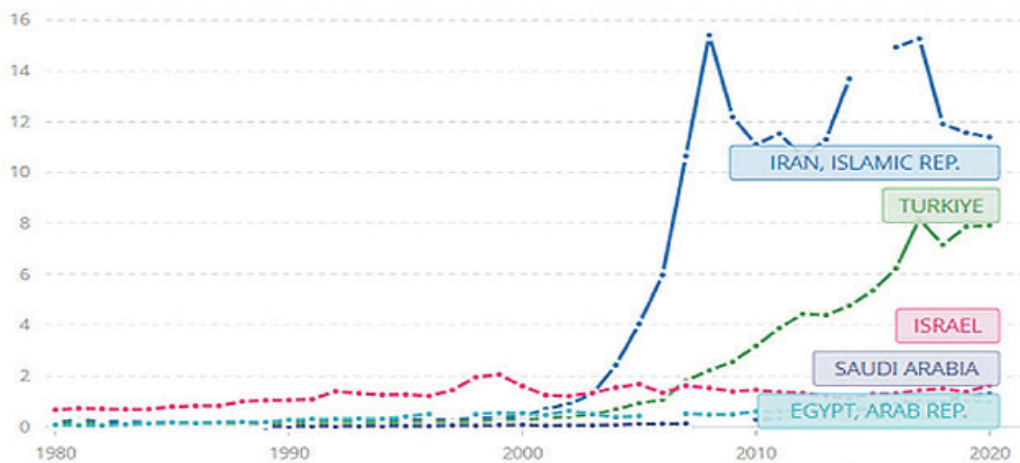
جدول شماره ۲) جایگاه تولیدات علمی فناوری نسل پنجم صنعت کشورهای پیشرو اسلامی ۲۰۲۳-۲۰۱۴

تعداد مدارک علمی فناوری های نسل پنجم صنعت							رتبه
تولید افزودنی	دوقلوی دیجیتال	محاسبات شناختی	واقعیت مجازی (VR)	واقعیت افزوده (AR)	ربات همکار یا کوپوت (COBOT)	چاپ چهار بعدی (4D Printing)	۲۰۲۳-۲۰۱۴
جمهوری اسلامی ایران (۵۹۲)	امارات متحده عربی (۴۷)	عربستان سعودی (۳۶)	ترکیه (۵۱۶)	مالزی (۴۸۳)	ترکیه (۱۲)	جمهوری اسلامی ایران (۶۵)	۱
ترکیه (۵۶۰)	عربستان سعودی (۳۲)	پاکستان (۱۲)	مالزی (۴۸۲)	ترکیه (۳۶۸)	مالزی (۲۰)	مالزی (۲۰)	۳
عربستان سعودی (۲۱۲)	جمهوری اسلامی ایران (۲۸)	امارات متحده عربی (۱۲)	عربستان سعودی (۲۳۵)	اندونزی (۳۲۳)	امارات متحده عربی (۷)	مصر (۱۴)	۳
مالزی (۲۰۲)	ترکیه (۲۵)	جمهوری اسلامی ایران (۱۰)	جمهوری اسلامی ایران (۳۳۵)	عربستان سعودی (۲۲۷)	پاکستان (۶)	امارات متحده عربی (۱۲)	۴
امارات متحده عربی (۳۲۶)	مالزی (۲۳)	مصر (۱۰)	پاکستان (۲۸۸)	پاکستان (۱۵۳)	مصر (۴)	پاکستان (۱۳)	۵
مصر (۳۱۹)	مصر (۲۲)	ترکیه (۶)	اندونزی (۳۲۶)	امارات متحده عربی (۱۲۲)	عربستان سعودی (۳)	ترکیه (۹)	۶
پاکستان (۱۷۴)	پاکستان (۲۲)	مالزی (۶)	امارات متحده عربی (۱۹۲)	جمهوری اسلامی ایران (۱۲۹)	جمهوری اسلامی ایران (۴)	اندونزی (۹)	۷
عراق (۸۱)	قطر (۱۱)	اندونزی (۴)	مصر (۱۸۳)	مصر (۹۷)	اندونزی (۱)	نیجریه (۲)	۸
اندونزی (۸۱)	اندونزی (۸)	عراق (۳)	قطر (۹۳)	قطر (۵۳)	عراق (۹)	عراق (۳)	۹
قطر (۶۶)	نیجریه (۲)	نیجریه (۳)	نیجریه (۵۹)	عراق (۲۶)	کویت (۱)	کویت (۲)	۱۰

(منبع: isc)

در نمودار زیر روند تعداد اختراعات ایران با ۵ رتبه علمی برتر منطقه در سال ۲۰۲۱ به حیث تولید علم مقایسه شده است. همانطور که در نمودار مشخص از سال ۲۰۰۳ (۱۳۸۲ شمسی) تعداد اختراعات ایران به صورت جهشی افزایش یافته و از دیگر کشورهای منطقه فاصله معناداری پیدا کرده است. اگرچه در یک دهه گذشته تعداد اختراعات ایران نوسان داشته اما در مجموع با فاصله در جایگاه اول منطقه و دهم جهان قرار گرفته است.

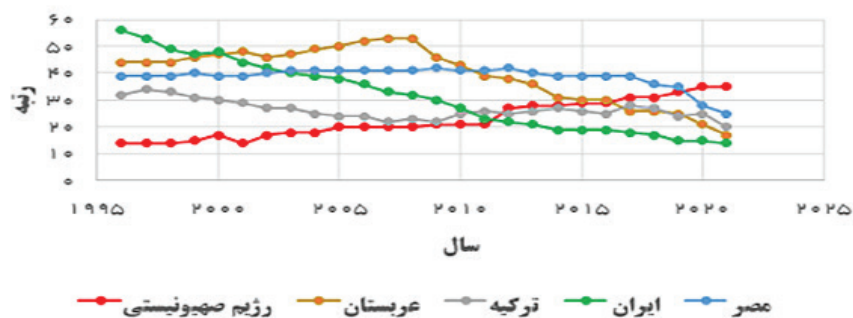
نمودار ۲) جایگاه ایران در زمینه اختراعات در غرب آسیا از ۱۹۸۰ تا ۲۰۲۰

در نمودار زیر روند رتبه ارجاعات به مستندات علمی کشورها در جهان مقایسه شده است. همان طور که در نمودار مشهود است ایران برخلاف سایر کشورها در یک روند صعودی مستمر از سال ۱۹۹۶ (۱۳۷۵ شمسی) که در بین سایر کشور پایین ترین رتبه را در ارجاعات داشته به وضعیتی رسیده که در سال ۲۰۲۱ (۱۴۰۰ شمسی) رتبه اول را در منطقه تصاحب کرده است.

نمودار ۳) جایگاه ایران در زمینه اختراعات در غرب آسیا از ۱۹۸۰ تا ۲۰۲۰

رتبه ارجاعات در جهان

آمارها و پیشرفت‌های علمی

بر اساس رتبه بندی پایگاه وب آو ساینس در سال ۲۰۲۱، ایران با شمار انتشارات ۷۵۴۷۳ در میان کشورهای اسلامی و غرب آسیا، در جایگاه شانزدهم جهانی و اول منطقه قرار گرفته است و ترکیه و عربستان جایگاه دوم و سوم را در این اسال به خود اختصاص داده اند.

جدول شماره ۳) جایگاه علمی ایران در منطقه غرب آسیا در سال ۲۰۲۱ (wos)

جدول ۳. شمار انتشارات و جایگاه کشورهای منطقه در نمایه تامه «وب آو ساینس» در سال ۲۰۲۱ میلادی

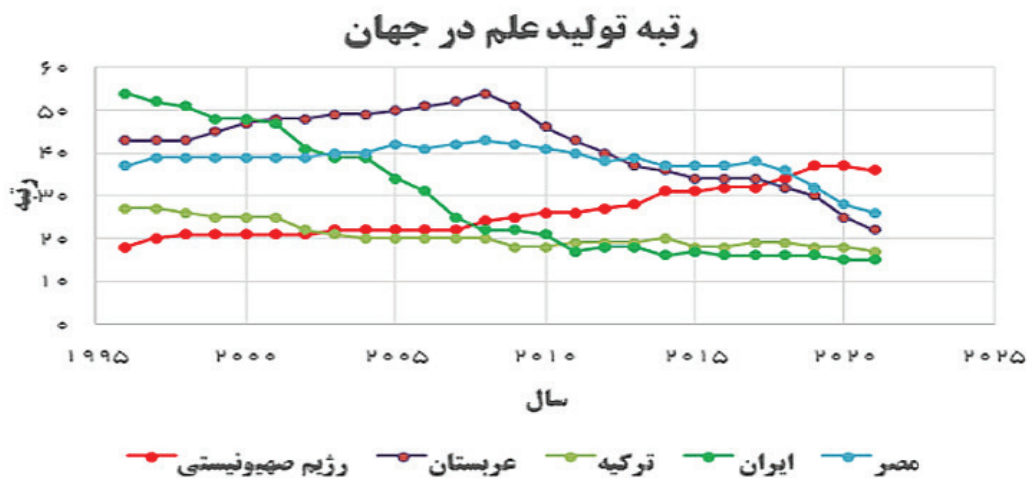
کشور	شمار انتشارات	رتبه در منطقه	رتبه در جهان
ایران	۷۵۴۷۳	۱	۱۶
ترکیه	۷۴۷۶۳	۲	۱۷
عربستان سعودی	۵۰۵۷۵	۳	۲۱
پاکستان	۳۸۰۷۳	۴	۲۴
مصر	۳۶۹۶۵	۵	۲۶
رژیم اشغالگر قدس	۲۸۹۵۳	۶	۳۴
امارات متحده عربی	۱۱۶۵۴	۷	۵۱
عراق	۸۶۵۷	۸	۵۸
اردن	۶۷۴۹	۹	۶۳
قطر	۶۳۹۷	۱۰	۶۵
لبنان	۴۵۹۵	۱۱	۷۳
قرقیزستان	۳۸۵۴	۱۲	۷۶
عمان	۳۲۰۹	۱۳	۷۸
کویت	۲۸۸۹	۱۴	۸۱
آذربایجان	۱۵۶۳	۱۵	۹۲
یمن	۱۴۸۱	۱۶	۹۵
فلسطین	۱۴۰۹	۱۷	۹۷
گرجستان	۱۴۰۸	۱۸	۹۸
ازبکستان	۱۳۴۶	۱۹	۹۹
بحرین	۱۳۴۶	۲۰	۱۰۲
ارمنستان	۱۳۱۸	۲۱	۱۰۳
سوریه	۸۳۵	۲۲	۱۱۲
قرقیزستان	۵۴۰	۲۳	۱۲۷
افغانستان	۴۹۹	۲۴	۱۳۱
تاجیکستان	۲۳۱	۲۵	۱۵۲
ترکمنستان	۲۲	۲۶	۲۰۴

جدول شماره ۴) جایگاه علمی ایران در منطقه غرب آسیا در سال ۲۰۲۰ (سایمگو)

کشورها	انتشارات		آثار استادپذیر		استادها		خوداستادی‌ها		سرانه استاد		شاخص «اچ»	
	رتبه	شمار	رتبه	شمار	رتبه	شمار	رتبه	شمار	نسبت	رتبه	ارزش	
ایران	۱۶	۷۴۴۴۰	۱۵	۶۹۷۵۴	۱۵	۸۳۹۰۳	۱۲	۳۳۶۱۰	۱.۱۳	۹۶	۴۰	۳۷۶
ترکیه	۱۸	۵۹۰۲۷	۱۷	۵۳۸۰۳	۲۵	۵۲۲۰۲	۲۱	۱۳۸۴۰	۰.۸۸	۱۳۴	۳۶	۵۰۰
عربستان سعودی	۲۵	۳۸۷۱۸	۲۴	۳۶۳۰۱	۲۴	۵۵۷۳۷	۱۸	۱۶۶۹۴	۱.۴۴	۵۵	۳۹	۴۳۵
مصر	۳۰	۳۳۳۳۳	۲۶	۳۰۶۹۷	۳۰	۳۷۸۲۵	۲۲	۱۳۳۳۷	۱.۱۷	۸۸	۴۹	۳۲۲
پاکستان	۳۲	۳۰۴۵۳	۳۰	۲۸۵۲۵	۳۲	۳۷۳۷۴	۲۰	۱۳۹۰۶	۱.۲۳	۸۱	۴۸	۳۲۳
وزیم اشغالگر قدس	۳۴	۲۸۴۸۸	۳۷	۲۲۷۴۳	۳۳	۳۷۱۷۹	۴۰	۵۸۵۳	۱.۳۱	۶۹	۱۶	۷۸۶
عراق	۴۵	۱۹۱۱۰	۴۱	۱۸۷۱۱	۵۲	۱۰۷۲۵	۴۳	۴۳۵۷	۰.۵۶	۱۹۶	۱۰۲	۱۳۱
امارات متحده عربی	۵۲	۱۱۳۶۳	۵۲	۱۰۰۷۹	۴۹	۱۴۰۱۰	۵۳	۳۶۵۷	۱.۲۳	۸۱	۶۳	۲۴۱
اردن	۶۲	۶۸۴۹	۶۱	۶۵۴۰	۶۷	۵۹۲۱	۶۲	۱۴۱۸	۰.۸۶	۱۴۲	۸۰	۱۹۸
قطر	۶۷	۵۷۳۳	۶۸	۵۰۸۱	۶۰	۸۶۳۶	۵۷	۱۶۲۷	۱.۵۱	۴۵	۷۵	۲۱۱
قزاقستان	۶۸	۵۷۱۸	۶۷	۵۳۳۹	۷۲	۴۸۷۲	۷۰	۹۳۳	۰.۸۵	۱۴۶	۱۰۵	۱۳۶
لیتان	۷۰	۴۷۷۱	۷۰	۴۲۴۹	۶۶	۶۹۸۳	۷۱	۸۷۰	۱.۴۶	۴۹	۶۵	۲۳۸
ازبکستان	۷۵	۳۶۵۳	۷۵	۳۴۹۱	۱۰۱	۱۶۶۳	۶۷	۱۰۳۰	۰.۴۶	۲۱۲	۱۲۶	۱۰۵
عمان	۸۰	۲۸۰۵	۸۰	۲۵۴۳	۸۰	۴۰۷۱	۸۲	۵۱۴	۱.۴۵	۵۲	۸۹	۱۵۹

در نمودار زیر رتبه تولید علم توسط کشورهای مطرح غرب آسیا از سال ۱۹۹۵ تا سال ۲۰۲۱ نشان داده شده است. آن گونه که مشخص است، ایران در میان این کشورها، بیشترین رشد را در این فاصله زمانی به خود اختصاص داده است.

نمودار ۴) رتبه تولید علم کشورهای غرب آسیا از ۱۹۹۵ تا ۲۰۲۱

آمارها و پیشرفت‌های علمی

همان طور که در جدول ذیل مشخص شده است، ایران با ۳۵ پله صعود رتبه علمی در جهان در ۲۵ سال گذشته روند رشد چشمگیری نسبت به سایر کشورها داشته است و از جایگاه ۵۴ جهانی به جایگاه ۱۵ در سال ۲۰۲۱ ارتقاء یافته است.

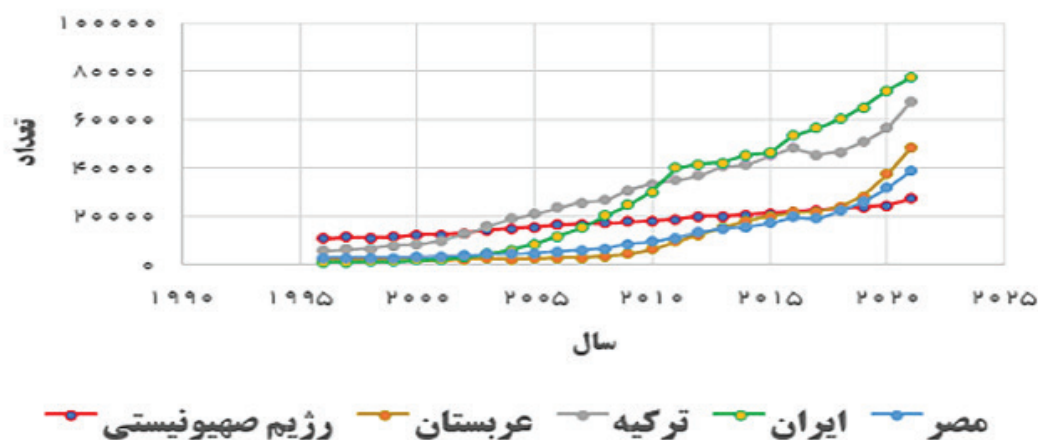
جدول شماره ۵) جایگاه ایران در تعداد مستندات علمی از ۱۳۷۵ تا ۱۴۰۰

تعداد مستندات علمی	ایران	ترکیه	مصر	عربستان	رژیم صهیونیستی
۱۹۹۶ (۱۳۷۵ شمسی)	۵۴	۲۷	۳۷	۴۳	۱۸
۲۰۲۱ (۱۴۰۰ شمسی)	۱۵	۱۷	۲۶	۲۲	۳۶
صعود/نزول رتبه	۳۵ پله صعود	۱۰ پله صعود	۱۱ پله صعود	۲۱ پله صعود	پله نزول

در نمودار زیر روند تولید مستندات علمی مقایسه شده است. همان طور که در نمودار مشهود است، ایران از پایین ترین تعداد مستندات علمی به بالاترین تعداد مستندات علمی در مقایسه با سایر کشورهای منطقه در سال ۲۰۲۱ دست یافته است.

نمودار شماره ۵) روند تولید مستندات علمی کشورهای غرب آسیا از ۱۹۹۵ تا ۲۰۲۱

تعداد مستندات علمی

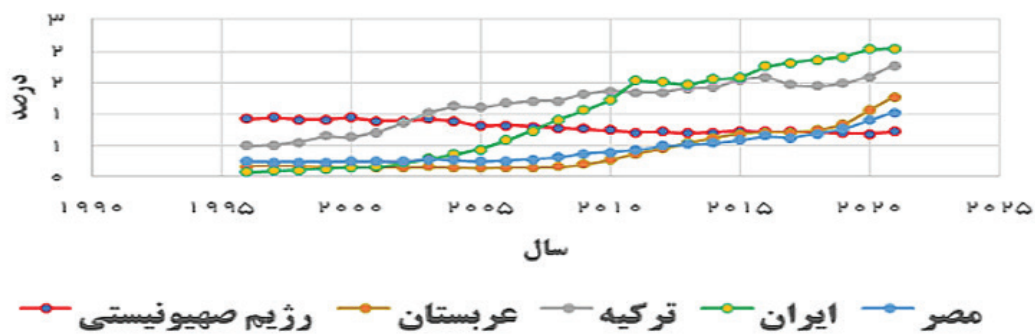
نمودار شماره ۶) سهم ایران در تولید علم جهانی از ۱۹۹۰ تا ۲۰۲۱

تعداد مستندات علمی	ایران	ترکیه	مصر	عربستان	رژیم صهیونیستی
۱۹۹۶ (۱۳۷۵ شمسی)	۸۵۱	۵۸۲۱	۲۹۴۳	۲۰۵۶	۱۰۹۷۷
۲۰۲۱ (۱۴۰۰ شمسی)	۷۷۳۴۶	۶۷۱۵۰	۳۸۶۵۱	۴۸۳۰۷	۲۷۲۴۳
صعود/نزول رتبه	۹۱ برابر	۱۱٫۵ برابر	۱۳ برابر	۲۳٫۵ برابر	برابر

در نمودار زیر سهم تولید علم جهانی کشورهای نشان داده شده است. همان طور که در نمودار مشخص است، ایران در حالی در سال ۲۰۲۱ (۱۴۰۰ شمسی) بیشترین سهم تولید علم جهانی را در منطقه داشته است که در سال ۱۹۹۶ (۱۳۷۵ شمسی) نسبت به سایر کشورهای سهم تولید کمتری داشته است.

جدول شماره ۷) رشد ۲۹ برابری سهم تولید علم جهانی ایران از ۱۹۹۶ تا ۲۰۲۱

سهم تولید علم جهانی

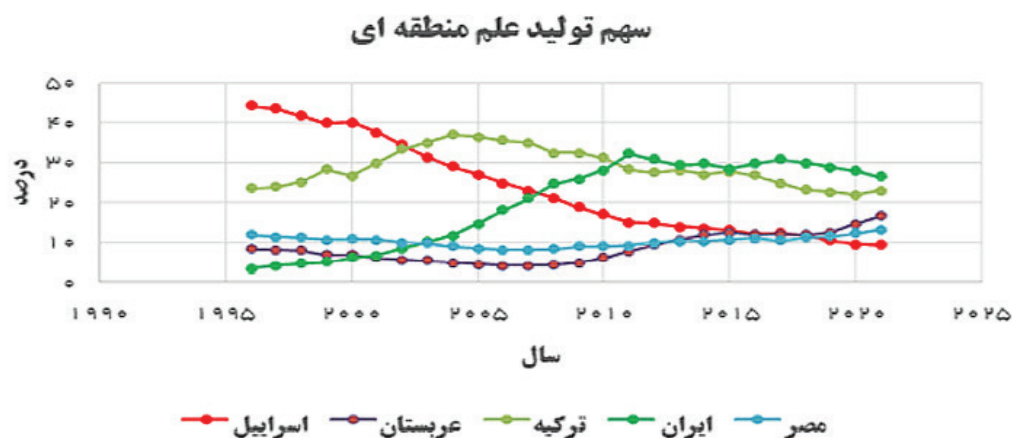
همان طور که در جدول زیر آمده است، ایران با رشد ۲۹ برابری در سهم تولید علم جهانی در طول ۲۵ سال گذشته اختلاف زیادی از نظرونند رشد علمی با سایر کشورهای منطقه داشته است.

جدول شماره ۷) رشد ۲۹ برابری سهم تولید علم جهانی ایران از ۱۹۹۶ تا ۲۰۲۱

تعداد مستندات علمی	ایران	ترکیه	مصر	عربستان	رژیم صهیونیستی
۱۹۹۶ (۱۳۷۵ شمسی)	۰,۰۷%	۰,۴۹%	۰,۲۵%	۰,۱۷%	۰,۹۲%
۲۰۲۱ (۱۴۰۰ شمسی)	۲,۰۴%	۱,۷۷%	۱,۰۲%	۱,۲۷%	۰,۷۲%
صعود/نزول رتبه	۲۹ برابر	۴ برابر	۴ برابر	۷,۵ برابر	برابر

در نمودار زیر سهم تولید علم منطقه ای کشورها به صورت مقایسه ای آورده شده است. نکته جالب توجه در این نمودار مانند سایر مولفه ها این است که ایران با کمترین سهم منطقه ای نسبت به سایرین بعد از گذشت ۲۵ سال، بالاترین سهم تولید علم منطقه ای را به خود اختصاص داده است. نکته جالب توجه دیگر اینکه رژیم صهیونیستی که در سال ۱۹۹۶ (۱۳۷۵ شمسی) بیشترین سهم تولید علم منطقه ای را داشته است روند نزولی شدیدی را در ۲۵ سال گذشته طی کرده است.

نمودار شماره ۷) سهم تولید علم منطقه ای ایران از ۱۹۹۰ تا ۲۰۲۱

مطابق جدول زیر، ایران با رشد ۸ برابری سهم تولید علم منطقه ای در طول ۲۵ سال گذشته موفق شده تا به کشور اول منطقه با بیشترین سهم تولید علم منطقه ای تبدیل شود.

دانش و فناوری باید بالا برود. همین مقداری که ما امروز موفقیت داریم، ناشی از پیشرفت علم در کشور است که بحمدالله از پانزده شانزده سال پیش در کشور شروع شده؛ یک روند خوبی داشته، پیشرفت خوبی داشته. آن چیزی که من به عنوان یک آرزو، چند سال قبل از این مطرح کردم و باید به این آرزو برسیم، این است که گفتم ما باید جوری برنامه‌ریزی کنیم، جوری حرکت کنیم که پنجاه سال بعد اگر کسی در دنیا خواست حرف علمی نو بشنود، مجبور باشد فارسی یاد بگیرد تا بتواند سخن علمی نورا بشنود. ما باید اینجوری حرکت کنیم. باید دنبال کنید، باید همت کنید، بنابراین، یک کار هم مسئله‌ی پیشرفت دانش و فناوری است. دانش و فناوری، هر دو که مسئول این کار، مخاطب این کار، بنگاه‌ها و مراکز دانش و تحقیقند؛ دانشگاه‌ها، مراکز تحقیقی، پژوهشگاه‌ها و اندیشکده‌ها؛ اینها بایستی دنبال بکنند.

رهبر انقلاب اسلامی

بیانات در دیدار کارآفرینان، تولیدکنندگان و دانش بنیان‌ها، ۱۴۰۱/۱۱/۱۰

www.nahad.ir
[nahadsetad](https://www.nahadsetad.com)

